

Adam Płachciak

AUTOREFERAT

*przedstawiający opis osiągnięć
i dorobku naukowego
dra Adama Płachciaka w zakresie
**POLITOLOGICZNYCH
I AKSJOLOGICZNYCH ASPEKTÓW
ROZWOJU ZRÓWNIOWAŻONEGO***

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wydział Ekonomii, Zarządzania i Turystyki w Jeleniej Górze

Dr Adam Płachciak

AUTOREFERAT

przedstawiający opis osiągnięć i dorobku naukowego w zakresie

POLITOLOGICZNYCH I AKSJOLOGICZNYCH ASPEKTÓW ROZWOJU ZRÓWNOWAŻONEGO

dziedzina: nauki społeczne

dyscyplina: nauki o polityce

Jelenia Góra – Wrocław, październik 2015

UKŁAD TREŚCI	strony
1. Podstawowe informacje	3
2. Ogólna charakterystyka dorobku naukowego	4
2.1. Przed uzyskaniem stopnia doktora	4
2.2. Po uzyskaniu stopnia doktora	6
3. Zestawienie dorobku stanowiącego największe osiągnięcie (w myśl art. 16 ust. 2 Ustawy z dnia 14 marca 2003r. <i>o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki</i> (Dz. U. nr 65, poz.595 ze zm.).....	17
4. Charakterystyka wkładu wnoszonego w rozwój dyscypliny przez wytypowany do oceny dorobek	19
4.1. Aksjologiczne podstawy rozwoju zrównoważonego	19
4.2. Politologiczne aspekty nowego paradygmatu rozwoju ze szczególnym uwzględnieniem miejsca rozwoju zrównoważonego w programie i praktyce politycznej brytyjskiej Nowej Partii Pracy.....	27
5. Osiągnięcia badawcze i współpraca zagraniczna	35
6. Doświadczenie dydaktyczne w środowisku akademickim	36
7. Działalność organizacyjna	38
8. Nagrody, wyróżnienia i uznania	39
9. Spis załączników.....	40

1. PODSTAWOWE INFORMACJE

W czerwcu 1986 roku ukończyłem **studia magisterskie** na Wydziale Teologicznym Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie. Pracę magisterską pt. „Znaczenie wydarzeń „Jom Kippur” w dziewiątym rozdziale Listu do Hebrajczyków – perspektywa typologiczna” napisałem w Katedrze Teologii Nowotestamentowej pod kierunkiem ks. prof. dra hab. Jana Niemczyka.

W październiku 1986 roku ukończyłem również czterosemestralne **studia podyplomowe** z religioznawstwa w Uniwersytecie Warszawskim na Wydziale Filozofii i Socjologii. Władze tego Wydziału wyraziły zgodę na rozpoczęcie przeze mnie studiów podyplomowych na piątym roku w mojej macierzystej Uczelni. Pracę dyplomową pt. „Miejsce kobiet w życiu społecznym antyku” napisałem w Katedrze Socjologii Religii pod kierunkiem prof. dra hab. Edwarda Ciupaka.

We wrześniu 1986 roku zostałem zatrudniony w Zespole Szkół Ogólnokształcących im. Henryka Brodatego we Lwówku Śląskim na stanowisku nauczyciela historii. W tym samym roku ukończyłem kurs pedagogiczny w Ośrodku Kształcenia Nauczycieli w Jeleniej Górze.

W sierpniu 1987 roku wyjechałem na zagraniczne stypendium do Stanów Zjednoczonych, gdzie w *Elim Bible Institute, Lima, New York*, podjąłem dwusemestralne studia z zakresu biblistyki. Pobyt w USA pozwolił mi również na podniesienie praktycznych kompetencji z języka angielskiego.

Po powrocie ze Stanów Zjednoczonych we wrześniu 1992 roku rozpocząłem pracę na stanowisku lektora języka angielskiego w Wyższej Oficerskiej Szkole Radiotechnicznej w Jeleniej Górze w ramach natowskiego programu „Partnerstwo dla Pokoju”. Uprawnienia do nauczania języka angielskiego na terenie jednostek wojskowych otrzymałem po złożeniu egzaminu przed Komisją d/s Nauczania Języków Obcych przy Ministerstwie Obrony Narodowej. Pracę tę kontynuowałem do końca grudnia 2003 roku.

Od lutego 1995 do czerwca 2005 roku wykładałem teologię Nowego Testamentu w Warszawskim Seminarium Teologicznym.

16 stycznia 2003 roku decyzją Rady Senatu Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie, na podstawie przedstawionej rozprawy doktorskiej pt. „Religijność więźniów a problematyka Misji Więziennej Kościoła Zielonoświątkowego w Polsce” oraz po złożeniu przepisanych egzaminów otrzymałem tytuł **doktora nauk teologicznych** w zakresie teologii praktycznej.

W październiku 2003 roku zostałem zatrudniony w Instytucie Pedagogiki Kolegium Karkonoskiego Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Jeleniej Górze, gdzie pracowałem do 2005 roku.

W marcu 2005 roku zostałem przyjęty do pracy na stanowisko adiunkta w Katedrze Nauk Społecznych na Wydziale Gospodarki Regionalnej i Turystyki (obecna nazwa: Wydział Ekonomii, Zarządzania i Turystyki) w Jeleniej Górze - Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu działającej pod kierunkiem naukowym prof. zw. dr hab. Jana Kurowickiego. W 2013 roku Katedra ta – jako Zakład Nauk Społecznych – została włączona w strukturę Katedry Zarządzania Jakością i Środowiskiem, w której pracuję do chwili obecnej.

2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA DOROBKU NAUKOWEGO

2.1. Przed uzyskaniem stopnia doktora

W okresie przed uzyskaniem stopnia doktora w 2003 roku obszar moich poszukiwań naukowych koncentrował się wokół zagadnień związanych z **socjologią religii, religioznawstwem i teologią**. Rezultatem tych zainteresowań były trzy następujące publikacje:

- Płachciak A., *Prolegomena do Nowego Testamentu*, Warszawskie Seminarium Teologiczne, Warszawa – Jelenia Góra 1996;
- Płachciak A., *Ewangelia za murami więzień*, „Myśl Protestancka”, 2001, nr 1 (17) s. 21 – 31;
- Płachciak A., Płachciak E., *Sytuacja prawna nauczania religii w pozaszkolnych punktach katechetycznych Kościoła Zielonoświątkowego w Polsce*, „Pozwólcie Dzieciom”, 2002, nr 3 (62), s. 15 – 16.

Decyzja o podjęciu badań nad problematyką religijności więźniów w kontekście duszpasterstwa więziennego była wynikiem kilku moich dyskusji z Profesorami: Edwardem Ciupakiem z Uniwersytetu Warszawskiego oraz Karolem Toeplitzem z Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie. Obaj Profesorowie zachęcili mnie do szerszego wykorzystania w pracy badawczej moich wcześniejszych doświadczeń na polu duszpasterstwa więziennego ze Stanów Zjednoczonych. Ponadto, w polskiej literaturze problematyka ta w owym czasie była praktycznie niedostrzegana i naukowo słabo opracowana. Znane już były badania dra Zbigniewa Lasocika na temat praktyk religijnych skazanych w kontekście pracy katolickich kapelanów więziennych. Zasadnym więc wydawało się odniesienie do tych analiz z protestanckiej perspektywy religioznawczej.

Wybór tematu pracy doktorskiej wynikał z kilku przesłanek. Po raz pierwszy ze zjawiskiem religijności w kontekście pracy resocjalizacyjnej, czy szerzej polityki penitencjarnej, spotkałem się w Stanach Zjednoczonych, gdzie w latach 1987 - 1988 miałem możliwość pracować jako wolontariusz z grupą kapelanów więziennych różnych wyznań, m.in. katolików i prezbiterian, na terenie zakładu karnego w Nowym Yorku. Nieocenionym jednak inspiratorem do podjęcia przeze mnie badań nad zjawiskiem religijności więźniów był – jak już wspomniano - prof. Edward Ciupak z Uniwersytetu Warszawskiego, który zwrócił mi uwagę, że w Polsce temat ten jest słabo opracowany.

Zawężenie tematu rozprawy do misji Więziennej Kościoła Zielonoświątkowego wynikało też z faktu, iż jego duszpasterze stanowili pod koniec lat dziewięćdziesiątych liczebnie największą reprezentację wśród mniejszościowych wspólnot protestanckich zaangażowanych w posługi religijne na terenie jednostek penitencjarnych w Polsce. Problematyka obecności oraz charakteru działalności duszpasterstw więziennych różnych kościołów i związków wyznaniowych działających na terenie polskich zakładów karnych była w literaturze przedmiotu na ogół potraktowana w sposób skrótowy, fragmentaryczny. Stworzenie całościowego i metodologicznie poprawnego obrazu tego zagadnienia było mało realne, bo wiązałoby się z przeprowadzeniem szczegółowych badań, wymuszających uwzględnienie wielu dogmatycznych niuansów oraz specyfiki pracy duszpasterstw, osobno dla każdego kościoła i związku wyznaniowego, podejmującego trud posług religijnych wśród więźniów.

Głównym więc celem mojej dysertacji doktorskiej była próba całościowej analizy religijności skazanych, będącej wyrazem duchowych potrzeb osób izolowanych w zakładach karnych z jednoczesnym wskazaniem roli Misji Więziennej Kościoła Zielonoświątkowego w kontekście resocjalizacji więźniów. Do realizacji całości materiału badawczego przyjęto następujące założenia:

- **po pierwsze:** religijność rozumiana jest jako podzielany i realizowany w określonej zbiorowości układ wierzeń, wartości oraz zachowań, wynikających z rozróżnienia rzeczywistości empirycznej i pozaempirycznej;
- **po drugie:** religijność traktuje się jako zjawisko wielowymiarowe, skoncentrowane na: globalnych postawach wobec religii oraz na następujących parametrach: wierzeniowym, intelektualnym, skutkowym, przeżyciowym, rytualnym i wspólnotowym;
- **po trzecie:** korelatami religijności skazanych są - autodeklaracje postaw wobec religii, wiek, wykształcenie, miejsce zamieszkania oraz sytuacja materialna; analiza ta miała na celu ustalenie istotności oraz natężenia związku zachodzącego między tymi zmiennymi przy

wykorzystaniu narzędzia statystycznego - testu niezależności „chi kwadrat”; uporządkowanie zaś całego materiału empirycznego zawdzięczam współpracy ze statystykami z ówczesnej Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Wydziału Gospodarki Regionalnej i Turystyki w Jeleniej Górze (obecnie: Uniwersytet Ekonomiczny – Wydział Ekonomii, Zarządzania i Turystyki);

– **po czwarte:** misja Więzienna Kościoła Zielonoświątkowego, obecna na terenie polskich zakładów penitencjarnych realizuje program duszpasterskich posług wśród skazanych, przyczyniając się tym samym do resocjalizacji osób osadzonych;

– **po piąte:** misja ta posiada ofertę pomocy postpenitencjarnej.

Treść merytoryczną pracy doktorskiej tworzyło pięć rozdziałów merytorycznych oraz wstęp i zakończenie, zawierające konkluzje końcowe. Ponadto, w aneksach umieszczono alfabetyczny spis literatury przedmiotowej, kwestionariusz ankiety ze skazanym, ankietę skierowaną do duszpasterzy Misji Więziennej Kościoła Zielonoświątkowego w Polsce oraz tabele z rozkładem związków korelacyjnych religijności badanej grupy więźniów.

Promotorem w/w rozprawy doktorskiej był prof. zw. dr hab. Karol Toeplitz. Praca uzyskała jednoznacznie pozytywne recenzje prof. dr hab. Mieczysława Guldy, ks. prof. dr hab. Zachariasza Łyko oraz prof. dr hab. Janusza T. Maciuszko.

2.2. Po uzyskaniu stopnia doktora

Od 2003 roku – po uzyskaniu stopnia doktora i w związku z podjęciem pracy w Katedrze Nauk Społecznych Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu (od 2005 r.) – moje zainteresowania naukowe zaczęły ewoluować w kierunku **aksjologicznych, ekofilozoficznych**, a następnie coraz bardziej dotyczyły **politologicznych aspektów środowiska i rozwoju zrównoważonego**.

Poniżej przedstawiono tabelaryczny zestaw liczby publikacji oraz ilości uzyskanych punktów po doktoracie.

Wyszczególnienie po doktoracie	Liczba publikacji	Ilość punktów
Publikacje recenzowane		
Publikacja w czasopiśmie wyróżnionym w Journal Citation Reports (JCR) (jeden po pozytywnej recenzji *, drugi wysłany do redakcji **)	2	22,5
Publikacja w czasopiśmie wyróżnionym w European Reference Index for the Humanities (ERIH)	1	10
Publikacja w recenzowanym czasopiśmie krajowym lub zagranicznym wymienionym w wykazie MNiSW (w tym 7 j. angielskim)	22	158

Monografie naukowe, podręczniki akademickie		
Autorstwo rozdziału w monografii lub w podręczniku akademickim w języku angielskim	4	18
Autorstwo monografii lub podręcznika akademickiego w języku polskim	2	48
Autorstwo rozdziału w monografii lub w podręczniku akademickim w języku polskim	11	31,5
Publikacje niepunktowane (w tym 11 w j. angielskim)	20	0
Razem	62	288
– współczynnik H na podstawie danych „Scopus”;	2	
– liczba cytowań (dotyczy cytowań tylko w anglojęzycznych czasopiśmie i bez autocytowań)	6	

* Płachciak A., Zielińska A., *The Eastern Partnership and the place of Poland in the development cooperation*, “Transformation in Business & Economics” (wersja anglojęzyczna: zaświadczenie o pozytywnej recenzji dołączono w **zał. 9.3**).

** Płachciak A., *Экологическое сознание студентов*, Журнал „Социологические исследования” Института социологии РАН (wersja rosyjskojęzyczna)

Drugi etap mojego rozwoju naukowego przypadający głównie na lata 2004 – 2008 to koncentracja moich zainteresowań naukowych na problemach **etyki** – głównie **etyki środowiskowej (bioetyki), etyki gospodarczej (etyki biznesu) oraz filozofii i socjologii edukacji**.

Pierwsze publikacje, odzwierciedlające ewolucję moich poszukiwań naukowych, dotyczyły takich zagadnień, jak *jakość życia, dylematy decyzji o życiu i śmierci na gruncie bioetyki, filozofia edukacji* (w tym szczególnie edukacji ekologicznej), czy też wybrane wątki *etyki gospodarczej*. Do znaczących publikacji w tym obszarze badań zaliczam 5 opracowań:

- Płachciak A., *Moralne dylematy decyzji o życiu i śmierci wobec dzieci nieuleczalnie chorych*, [w:] K. Kala, A. Papuziński, *Etyka wobec współczesnych dylematów*, Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2006, s. 185 – 197.
- Płachciak A., *Edukacja ekologiczna w perspektywie ponowoczesnej*, [w:] T. Borys (red.) *Edukacja dla zrównoważonego rozwoju*, Wydawnictwo Ekonomia i Środowisko, Jelenia Góra – Białystok 2006, s. 406 – 416.
- Płachciak A., *John Amos Komensky – the Father of Modern Education*, “Vendecka Pojedni / Wissenschaftliche Abhandlungen / Prace Naukowe” 2005, t. XII, Uniwersytet Techniczny w Libercu, Akademickie Centrum Koordynacyjne w Euroregionie Nysa, Liberec – Zittau – Jelenia Góra 2005, s. 389 – 396.
- Płachciak A., *Maksa Webera koncepcja etyki protestanckiej jako źródła kapitalizmu*, [w:] P. Kulawczyk, A. Poszewiecki, *Wpływ społecznej odpowiedzialności biznesu i etyki biznesu na*

zarządzanie przedsiębiorstwami, Fundacja Rozwoju Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2007, s. 191 – 200.

Wśród tych dociekań znajdują się też opracowania, w których poruszana jest problematyka ściśle **ekofilozoficzna**. Do nich należą 3 następujące publikacje:

- Płachciak A., *Ekofilozoficzne wątki w antropologii M. Schellera, H. Plessnera, A. Gehlena*, [w:] T. Borys (red.), *Zarządzanie środowiskiem – gospodarka przestrzenna*, Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, nr 1115, „Gospodarka a Środowisko” nr 5, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Wrocław 2005, s. 150 – 155.
- Płachciak A., *Jacob Boehme – A Shoemaker and Philosopher from Gorlitz*, “Vendecka Pojedni / Wissenschaftliche Abhandlungen / Prace Naukowe” 2006, t. XII, Uniwersytet Techniczny w Libercu - Akademickie Centrum Koordynacyjne w Euroregionie Nysa, Liberec – Zittau – Jelenia Góra 2006, s. 111 – 117.
- Płachciak A., *Świat Berkeley’a jako epifania Boga*, „Przegląd Religioznawczy” 2004, nr 2 (212), s. 37 – 42.

Wyniki podjętych w tym obszarze badań i analiz miałem możliwość upowszechnić w środowisku naukowym także podczas następujących **konferencji**:

- VII Polski Zjazd Filozoficzny, organizator: Uniwersytet Szczeciński, Szczecin, 14 – 18. 09. 2004 r., referat: *Świat Berkeley’a jako epifania Boga*;
- Konferencja Naukowa nt. *Etyka wobec współczesnych dylematów*, organizator: Akademia Bydgoska im. Kazimierza Wielkiego, Wydział Humanistyczny, Instytut Filozofii i Socjologii, Runowo Krajeńskie 30 – 31. 05 – 1. 06. 2005, referat: „*Moralne problemy decyzji o życiu i śmierci wobec dzieci nieuleczalnie chorych*”;
- Konferencja Naukowa nt. *Edukacja dla zrównoważonego rozwoju*, organizator: Akademia Ekonomiczna we Wrocławiu, WGRiT w Jeleniej Górze, Katedra Zarządzania Jakością i Środowiskiem, Piechowice 19 – 21. 10. 2005, referat: *Edukacja ekologiczna w perspektywie ponowoczesnej*;
- Międzynarodowa Konferencja Naukowa ACC nt. *Rola nauki w rozwoju Euroregionu Nysa – stan i perspektywy*, organizator: Uniwersytet Techniczny w Libercu, Akademickie Centrum Koordynacyjne w Euroregionie Nysa, Liberec – Zittau – Jelenia Góra, Karpacz, 19-20. 10. 2006, referat: *Rola oraz znaczenie myśli J. Boehme*;
- XI Ogólnopolska Konferencja nt. *Etyka w życiu gospodarczym* organizator: Wyższa Szkoła Ekonomii i Zarządzania, Łódź 10 – 11. 05. 2007, referat: *Moralne dylematy rozwoju społeczeństw ponowoczesnych*;

- I Krajowa Konferencja Menadżerów i Nauki nt. *Wpływ społecznej odpowiedzialności biznesu i etyki biznesu na zarządzanie przedsiębiorstwami*, organizator: Wydział Ekonomiczny Uniwersytetu Gdańskiego, Sopot 15 maja 2007, referat: *Maksa Webera koncepcja etyki protestanckiej jako źródła kapitalizmu*;
- V Міжнародної науково-практичної конференції Молодих Вчених, nt. *Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна ідентичність та тенденції глобалізації*, organizator: Тернопільський Національний Економічний Університет, Тернопіль 2008, referat: *Maksa Webera koncepcja purytańskich genetywów zachodniego kapitalizmu*.

Kontakt ze środowiskiem naukowym, a szczególnie spotkania i dyskusje z Profesorami Janem Kurowickim, Andrzejem Papuzińskim, Włodzimierzem Tyburskim, Zbigniewem Hulem i Tadeuszem Borysem, pozwoliły mi ostatecznie ukierunkować moje zainteresowania na **aspekty politologiczne nowego paradygmatu rozwoju, określanego najczęściej rozwojem zrównoważonym** – eksponującego cechę rozwojową *balance* (obok *sustainability* – samopodtrzymywania oraz *durability* – trwałości). Ten nurt badawczy wzbogacany był w moich publikacjach aspektami o charakterze aksjologicznym, a początki tych zainteresowań, wyznaczające **trzeci etap** mojego rozwoju naukowego, sięgają roku 2007.

W tym obszarze moich zainteresowań przeprowadziłem badania, których rezultaty zostały umieszczone w następujących opracowaniach jako rozdziały monografii:

- Płachciak A., *Zrównoważony rozwój w społeczeństwie ponowoczesnym*, [w:] *Формування єдиного наукового простору Європи та завдання економічної науки*, Збірник матеріалів доповідей I Міжнародної науково-практичної конференції, Тернопільський національний економічний університет, Тернопіль 2007, s. 203-205.
- Płachciak A., *Distributive Justice as an Integral Element of Corporate Social Responsibility and the Principle of Sustainable Development*, [w:] Y. Bilan, S. Vdovtsova (red.), *Ukrainian – Polish Cooperation in the Context of Globalization*, Kyiv National University of Technologies and Design Faculty of Economics and Engineering / Centre of Sociological Research, Kyiv-Tarnopil 2008, s. 98 – 103.
- Płachciak A., *Rozwój zrównoważony w świetle wybranych dylematów moralnych gospodarki neoliberalnej*, J. Kubka (red.), *Biznes – etyka – międzykulturowość. Wybrane zagadnienia z etyki biznesu*, Wydawnictwo Politechniki Gdańskiej, Gdańsk 2008, s. 31 – 40.
- Płachciak A., *Idea rozwoju zrównoważonego jako integralny element tożsamości zjednoczonej Europy*, [w:] M. Urbaniec, E. Halavach (red.), *Wdrażanie rozwoju*

zrównoważonego: strategie i instrumenty, Wydawnictwo Akademii Polonijnej w Częstochowie, Częstochowa 2008, s. 139 – 148.

- Płachciak A., *Sustainable development and capitalist economics in European Union*, [w:] *Формування єдиного наукового простору Європи та завдання економічної науки*, Збірник тез доповідей I Міжнародної naukowo-praktycznej konferencji, Тернопільський національний економічний університет, Тернопіль 2008, Україне, s. 159 - 160.
- Płachciak A., *Znaczenie demokracji deliberatywnej we wdrażaniu rozwoju zrównoważonego*, [w:] M. Urbaniec, P. Stec, S. Dolata (red.), *Partnerstwo publiczno – prawne jako instrument rozwoju zrównoważonego*, Wydawnictwo Akademii Polonijnej w Częstochowie, Częstochowa 2009, s. 85 - 94.
- Płachciak A., *Johna Rawlsa koncepcja sprawiedliwego społeczeństwa*, [w:] *Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна ідентичність та тенденції глобалізації*, Частина 2, Збірник тез доповідей, Міністерство Освіти і Науки України, Тернопільський Національний Економічний Університет, Рада Молодих Вчених, Тернопіль 2009, s. 373 – 374.
- Płachciak A., *Johna Rawlsa koncepcja sprawiedliwego społeczeństwa a idea rozwoju zrównoważonego*, [w:] D. Kiełczewski (red.), *Od koncepcji ekorozwoju do ekonomii zrównoważonego rozwoju*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Białymstoku, Białystok 2009, s. 144 – 154.
- Płachciak A., *The role of deliberative democracy in obtaining sustainable development principle*, [w:] *Модеризація суспільного сектору економіки в умовах глвальных хмін*, Частина 1, Збірник матеріалів доповідей, Міністерство Освіти і Науки України, Тернопільський Національний Економічний Університет, Рада Молодих Вчених, Тернопіль 2009, s. 29 – 32.
- Płachciak A., *Wychowawcza rola rozwoju zrównoważonego w warunkach gospodarki wolnorynkowej*, [w:] T. Borys (red.), *Edukacja zrównoważonego rozwoju*, Wydawnictwo Ekonomia i Środowisko, Białystok – Wrocław 2010, s. 69 – 82.
- Płachciak A., Borys T., *Wartości a rozwój zrównoważony*, [w:] H. Badura (red.), *Przyszłość Europy a problem wartości*, Górnośląska Szkoła Handlowa, Katowice – Piotrkowice 2010, s. 211 – 222.
- Płachciak A., *Social justice as an indispensable dimension of sustainable development*, [w:] *Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна ідентичність та тенденції глобалізації*, Частина 2, Збірник тез доповідей, Міністерство Освіти і

Науки України, Тернопільський Національний Економічний Університет, Рада Молодих Вчених, Тернопіль 2010, Україне, s. 431 – 433.

- Płachciak A., *Civil Society as the Foundation of Sustainable Development*, [w:] S. Gutkevich, B. Kryk, A. Zielińska, *Ukraine and Poland: Selected Social – economic and Environmental Issues*, National Academy of the Culture and Arts Leaders (Kyiv) / University of Szczecin / University of Economics in Wrocław, Kyiv – Szczecin 2010, s. 49 – 59.

Rezultaty sygnalizowanej powyżej problematyki, będącej przedmiotem moich badań nad ideą rozwoju zrównoważonego, zostały również opublikowane w artykułach naukowych, zarówno w języku polskim, jak i angielskim. Są to:

- Płachciak A., *Zrównoważony rozwój na tle wybranych dylematów moralnych współczesnych społeczeństw zachodnich*, [w:] T. Borys (red.) „Gospodarka a Środowisko” nr 7, Zarządzanie środowiskiem – gospodarka przestrzenna – zarządzanie jakością, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego, nr 1185, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław 2007, s. 193 – 200.
- Płachciak A., *Sustainable Development – the Way of Building Just Society*, “Economics and Sociology”, 2009, nr 1, vol. 2, s. 105 – 110.
- Płachciak A., *Rola społeczeństwa obywatelskiego we wdrażaniu rozwoju zrównoważonego*, [w:] T. Borys, B. Fiedor (red.), „Gospodarka i Środowisko”, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego, nr 78, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław 2009, s. 136 – 147.
- Płachciak A., *Idea rozwoju zrównoważonego jako zasada sprawiedliwości*, „Annales”, Etyka w życiu gospodarczym, tom 12, nr 1, Salezjańska Wyższa Szkoła Ekonomii i Zarządzania, Łódź 2009, s. 197 – 204.
- Płachciak A., *Etyka środowiskowa a Johna Rawlsa teoria sprawiedliwości*, [w:] A. A. Kamiński (red.), „Nauki Społeczne”, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, nr 78, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław 2010, s. 48 – 58.
- Płachciak A., *Rozwój zrównoważony w kontekście neoliberalnego modelu ładu*, [w:] T. Borys, B. Fiedor (red.), „Gospodarka a Środowisko”, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, nr 140, Wrocław 2010, s. 115 – 133.
- Płachciak A., *Sena koncepcja rozwoju jako wolności a idea rozwoju zrównoważonego*, „Annales”, Etyka w życiu gospodarczym, tom 13, nr 1, Salezjańska Wyższa Szkoła Ekonomii i Zarządzania, Łódź 2010, s. 149 – 156.

- Płachciak A., *Sustainable Development in Postmodern Society*, “Economics and Sociology” 2010, nr 2, vol. 3, s. 86 – 91.
- Płachciak A., *Geneza idei rozwoju zrównoważonego*, [w:] B. Fiedor (red.), „Ekonomia/Economics”, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, nr 140, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław 2011, s. 231 – 248.
- Płachciak A., *Utopistyczny wymiar idei rozwoju zrównoważonego*, „Annales”, Etyka w życiu gospodarczym, tom 14, nr 1, Salezjańska Wyższa Szkoła Ekonomii i Zarządzania, Łódź 2011, s. 91 – 100.
- Płachciak A., *Sprawiedliwość międzygeneracyjna w kontekście idei rozwoju zrównoważonego*, „Annales”, tom 15, nr 1, Salezjańska Wyższa Szkoła Ekonomii i Zarządzania, Łódź 2012, s. 99 – 106.
- Płachciak A., *Environmental Justice in the Light of Political Policy – Chosen Aspects*, “Journal of International Studies” 2011, vol. 4, nr 1, s. 134 – 139.
- Płachciak A., *Environmental Justice and John Rawls’ Concept of Well-Ordered Society*, “Actual Problems of Economics/„Актуальні проблеми економіки” 2015, nr 1, (163), pp. 311-320.

Wyniki podjętych w tym obszarze badań i analiz miałem możliwość przedstawić w środowisku naukowym podczas następujących konferencji:

- I Міжнародної науково-практичної конференції, Тернопільський національний економічний університет, nt. *Формування єдиного наукового простору Європи та завдання економічної науки*, organizator: Тернопільський Національний Економічний Університет, Тернопіль 2007, Україне, referat: *Zrównoważony rozwój w społeczeństwie ponowoczesnym*.
- XII Ogólnopolska Konferencja nt. *Etyka w życiu gospodarczym*, organizator: Salezjańska Wyższa szkoła Ekonomii i Zarządzania, Łódź 15 – 16 maja 2008., referat: *Idea zrównoważonego rozwoju jako zasada sprawiedliwości*.
- V Міжнародної науково-практичної конференції, Молодих Вчених, nt. *Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна ідентичність та тенденції глобалізації*, organizator: Тернопільський Національний Економічний Університет, Тернопіль 26–27. 02. 2009, referat: *Johna Rawlsa koncepcja sprawiedliwego społeczeństwa*.
- Міжнародної науково-практичної конференції, nt. *Формування єдиного наукового простору Європи та завдання економічної науки*”, organizator: Тернопільський

Національний Економічний Університет. Тернопіль 27-28. 02. 2009, referat: *“Iustitia socialis” as a principle of sustainable development idea.*

- XIII Ogólnopolska Konferencja nt. *Etyka w życiu gospodarczym*, organizator: Salezjańska Wyższa Szkoła Ekonomii i Zarządzania, Łódź 15-16 maja 2009, referat: *A. Sena koncepcja rozwoju jako wolności a idea „sustainable development”.*
- VII Międzynarodowa Konferencja nt. *Mechanizmy i uwarunkowania zrównoważonego rozwoju*, organizator: Wyższa Szkoła Ekonomiczna w Białymstoku, Białystok – Grodno 8 – 12 czerwca 2009, referat: *Johna Rawlsa koncepcja sprawiedliwego społeczeństwa a idea rozwoju zrównoważonego.*
- Międzynarodowa Konferencja Naukowa nt. *Rola partnerstwa publiczno – prawnego i ich form organizacyjno – prawnych we wdrażaniu rozwoju zrównoważonego*, organizator: Akademia Polonijna w Częstochowie, Częstochowa 25 – 26 czerwca 2009, referat: *Znaczenie demokracji deliberatywnej we wdrażaniu rozwoju zrównoważonego.*
- XII Międzynarodowa konferencja nt. *Edukacja dla zrównoważonego*, organizator: Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, WGRiT w Jeleniej Górze, Szklarska Poręba 18 – 21 października 2009, referat: *Moralne znaczenie idei rozwoju zrównoważonego w warunkach gospodarki wolnorynkowej.*
- Міжнародної науково-практичної конференції, nt. *Модернізація суспільного сектору економіки в умовах глобальних змін*, organizator: Тернопільський Національний Економічний Університет, Тернопіль 23-24.10. 2009, referat: *The role of deliberative democracy in obtaining sustainable development principle.*
- XIV Ogólnopolska Konferencja nt. *Etyka w życiu gospodarczym*, organizator: Salezjańska Wyższa Szkoła Ekonomii i Zarządzania, Łódź 13 – 14 maja 2010 r., referat: *Utopistyczny wymiar idei rozwoju zrównoważonego.*
- Międzynarodowa Konferencja Europejska nt. *Przyszłość Europy a problem wartości*, organizator: Górnośląska Wyższa Szkoła Handlowa im. Wojciecha Korfatego w Katowicach, Uniwersytet Śląski, Institut fur Socialwissenschaften und UNESCO, Katowice 12 – 14 kwietnia 2010 r., referat (razem z T. Borysem): *Wartości a rozwój zrównoważony.*
- V Międzynarodowa Konferencja Naukowa nt. *Spoleczno – ekonomiczne uwarunkowania rozwoju przedsiębiorczości*, organizator: Wyższa Szkoła Ekonomii, Turystyki i Nauk Społecznych w Kielcach, Kielce 14 – 15 października 2010 r., referat: *Spoleczna odpowiedzialność biznesu jako integralny element rozwoju zrównoważonego.*

- IX Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених *Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна ідентичність та тенденції глобалізації*, organizator: Міністерство Освіти і Науки України, Тернопільський Національний Економічний Університет, Рада Молодих Вчених, Вроцлавський економічний університет Польща, Білоруський державний економічний університет м. Мінськ, Російський університет дружби народів м. Москва, Азербайджанський державний економічний університет м. Баку, Тернопіль 23 – 24. 02. 2012, Україне, referat: *Смалий розвиток як шлях до громлянського суспільства*.
- X Polski Zjazd Filozoficzny, organizator: Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu, 15 – 19. 09. 2015 Poznań, referat (sekcja ekofilozofii): *Johna Rawlsa zasada sprawiedliwości jako bezstronności a problem sprawiedliwości środowiskowej*.
- X Polski Zjazd Filozoficzny, organizator: Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu, 15 – 19. 09. 2015 Poznań, referat (sekcja filozofii społeczeństwa i polityki): *Rozwój zrównoważony jako utopia*.

Przedsięwzięciem docelowym podjętych przeze mnie badań **politologicznych aspektów nowego paradygmatu rozwoju** było umiejscowienie idei rozwoju zrównoważonego w polityce brytyjskiej Nowej Partii Pracy. Realizacja tego zadania polegała na opracowaniu szeregu artykułów, publikowanych w czasopismach naukowych oraz monografiach, stanowiących autorskie zbiory pojedynczych rozdziałów. Uzyskane wyniki były przedstawione też w postaci wystąpień konferencyjnych.

Wśród artykułów poświęconych w/w problematyce, które zostały umieszczone w czasopismach naukowych należą następujące opracowania:

- Płachciak A., *Koncepcja „Trzeciej Drogi” w polityce brytyjskiej Nowej Partii Pracy*, [w:] A. A. Kamiński (red.), *Nauki społeczne/Social Sciences*, nr 1 (5), Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław 2012, s. 54 – 72.
- Płachciak A., *The Issue of International Development within Tony Blair’s Policy of New Labour Party*, “Economics and Sociology” 2013, nr 2, vol. 6, s. 171-179.
- Płachciak A., *The Basic Ideas of the British Third Way*, “International Journal of Academic Research – Social Sciences and Humanities” – Part B, May 2013, vol. 5 (3), s. 383 – 388.
- Płachciak A., *Tony’ego Blaira koncepcja etycznego socjalizmu*, „Annales”, *Etyka w życiu gospodarczym* 2014, t. 17 (2), Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego 2014, s. 7 – 18.

- Płachciak A., *Brytyjska New Labour Party a komunitaryzm*, [w:] A. A. Kamiński (red.), *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, „Społeczeństwo i Ekonomia/Society and Economics”, 2014, 2 (2), s. 109 – 123.

Problematyka ta stanowi również treść artykułów, umieszczonych w następujących monografiach:

- Płachciak A., *Environmental policy in the United Kingdom*, [w:], A. Ф. Мельник, Г. Л. Моисасмигску (red.), *Публічне управління та регіональна політика в країнах Центральної і Східної Європи*, Тернопільський Національний Економічний Університет, Форос 2012, s. 233 – 237.
- Płachciak A., *Problematyka klimatyczna w polityce brytyjskiej New Labour Party*, [w:] T. Borys, A. Płachciak (red.), *Kultura jako problem filozofii. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Janowi Kurowickiemu*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław 2013, s. 85 – 95.
- Płachciak A., *Tony Blair's concept of the welfare state*, [w:] Bartniczak B., Rogala P. (red.), *Challenges of Sustainable Development from Environment Protection to Quality of Life*, Wydawnictwo Ad rem, Jelenia Góra 2014, s. 133 – 134.
- Płachciak A. *The UK Strategy of Sustainable Development*, [w:] *Формування моделі розподілу влади „центр-місцевість”: теорія і практика*”, Міжнародної науково-практичної конференції, Тернопільський національний економічний університет, Тернопіль 2014, Україне, s. 34-38.

Rezultaty uzyskanych badań przedstawiłem również podczas organizowanych następujących krajowych, jak i międzynarodowych konferencji naukowych:

- Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю nt. *Інституціоналізація структурної політики на регіональному та муніципальному рівнях*, organizator: Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Тернопільський Національний Економічний Університет, Вроцлавський економічний університет, 27-28.10.2011 Тернопіль, Україне, referat: *Polityka regionalna Wielkiej Brytanii*.
- Міжнародної науково-практичної конференції, *Формування єдиного наукового простору Європи та завдання економічної науки*, organizator: Тернопільський Національний Економічний Університет, Вроцлавський економічний університет, 11-12.05.2011 Тернопіль, Україне, referat: *Giddensa koncepcja „Trzeciej Drogi*.

- IX Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених *Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна ідентичність та тенденції глобалізації*, organizer: Міністерство Освіти і Науки України, Тернопільський Національний Економічний Університет, Рада Молодих Вчених, Вроцлавський економічний університет Польща, Білоруський державний економічний університет м. Мінськ, Російський університет дружби народів м. Москва, Азербайджанський державний економічний університет м. Баку, Тернопіль 23 – 24. 02. 2012, Україне, referat: *Смалий розбиток як шлях до громгянського суспільства*.
- Науково-практичного конференция з міжнародною участю nt. *Технології муніципального менеджменту в діяльності органів місцевого самоврядування*, organizer: Міністерство Освіти і Науки України, Тернопільський Національний Економічний Університет, Національне агентство України з питань державної служби, Управління державної служби Голодержслужби України в Автономній Республіці Крим та м. Севастополі, Вроцлавський економічний університет Польща, Державний фонд сприяння місцевому самоврядуванню в Україні, 20-21.04.2012 року Форос Автономна Республіка Крим, Україне, referat: *Sustainable development within the Policy of the British regionalizm*.
- Науково-практичної конференції з міжнародною участю nt. *Публічне управління та регіональна політика в країнах Центральної і Східної Європи*, organizer: Міністерство Освіти і Науки України, Тернопільський Національний Економічний Університет, Генеральне Консульство Республіки Польща в місті Севастополі, Управління державної служби Голодержслужби України в Автономній Республіці Крим та місті Севастополі, Севастопольський центр перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ та організацій, Вроцлавський економічний університет, 22. 04. 2012, Форос Автономна Республіка Крим, Україне, referat: *The environmental policy in the United Kingdom*.
- X Ювілейної Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених nt. *Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна ідентичність та тенденції глобалізації*, organizer: Міністерство Освіти і Науки, Молоді та Спорту України, Тернопільський Національний Економічний Університет, Рада Молодих Вчених, Вроцлавський економічний університет Польща, Білоруський державний економічний університет м. Мінськ, Російський університет дружби народів м.

Москва, Азербайджанський державний економічний університет м. Баку, 21-23.02.2013 року Тернопіль, Україне, referat: *Tony Blaira polityka zmian klimatycznych*.

- XVII Ogólnopolska Konferencja nt. *Etyka w życiu gospodarczym*, organizator: Instytut Statystyki i Demografii UŁ, Katedra Ekonometrii UŁ, Katedra Historii Myśli Ekonomicznej i Historii Gospodarczej UŁ, Łódź 16 – 17 maja 2013 r., referat: *Tony Blaira koncepcja socjalizmu etycznego*.
- Sympozjum naukowe nt. *Kultura jako problem filozofii. Jubileusz 70-lecia Profesora Jana Kurowickiego*, organizator: Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Katedra Zarządzania Jakością i Środowiskiem jeleniogórskiego Wydziału, Karpacz 12 – 13 października 2013 r., referat: *Problematyka klimatyczna w polityce brytyjskiej New Labour Party*.
- Науково-практичної конференції з міжнародною участ nt. *Влада і бізнесу: актуальні проблеми партнерства*, organizator: Міністерство освіти і науки, Тернопільський Національний Економічний Університет, Генеральне Консульство Республіки Польща, Вроцлавський економічний університет, Люблінський католицький університет імені Івана Павла II, 17-18.10.2013 Форос Автономній Республіці Крим, Україне, referat: *The British New Labour Party and its Vision of international Development*.
- Міжнародної науково-практичної конференції *Формування моделі розподілу влади „центр-місцеість”: теорія і практика*, 9-10.10.2014 року Тернопіль, Україне, organizator: Міністерство Освіти і Науки, Тернопільський національний економічний університет, Вроцлавський економічний університет Польща, Люблінський католицький університет імені Івана Павла II, Батумський державний університет імені Шота Руставелі Грузія, Білоруський державний економічний університет м. Мінськ, Жилінський університет Словаччина, Остравський університет Чехія, referat: *The UK Strategy of Sustainable Development*.

3. ZESTAWIENIE DOROBKU STANOWIĄCEGO NAJWIĘKSZE OSIĄGNIĘCIE

(w myśl art. 16 ust. 2 Ustawy z dnia 14 marca 2003r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz.595 ze zm.)

Do dorobku uznawanego za moje największe osiągnięcie zaliczam dziesięć wskazanych poniżej publikacji, których łączna wartość punktacyjna wynosi 82. Prawie wszystkie te publikacje powstały w pełni samodzielnie (bez współautorstwa – 90%). Publikacje te stanowią

względnie jednorodny tematycznie zbiór opracowań i ukazują moją drogę rozwoju naukowego, a zwłaszcza jej ostatnią fazę, umiejscowioną w latach 2009-2015. Dotyczy ona – o czym już wcześniej wspomniałem - dwóch wysoce komplementarnych obszarów badawczych, a mianowicie:

- aksjologicznych podstaw rozwoju zrównoważonego – 7 artykułów i rozdziałów w monografiach opublikowanych w latach 2009 – 2012.
- politologicznych aspektów nowego paradygmatu rozwoju ze szczególnym uwzględnieniem miejsca rozwoju zrównoważonego w programie i praktyce politycznej brytyjskiej Nowej Partii Pracy – monografia z 2015 roku i 2 artykuły opublikowane w roku 2013 i 2015.

Dorobek stanowiący moje największe osiągnięcie przedstawia poniższe zestawienie:

Monografia

1. Płachciak A., *Rozwój zrównoważony w polityce brytyjskiej Nowej Partii Pracy*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław 2015, s. 276.
Recenzenci: dr hab. prof. (UAM) Krzysztof Brzechczyn i dr hab. prof. (UAM) Piotr Matczak.

Artykuły i rozdziały w monografiach:

2. Płachciak A., *Znaczenie demokracji deliberatywnej we wdrażaniu rozwoju zrównoważonego*, [w:] M. Urbaniec, P. Stec, S. Dolata, „Partnerstwo publiczno – prawne jako instrument rozwoju zrównoważonego”, Wydawnictwo Akademii Polonijnej w Częstochowie, Częstochowa 2009, s. 85-94.
3. Płachciak A., Borys T., *Wartości a rozwój zrównoważony*, [w:] H. Barura (red.), „Przyszłość Europy a problem wartości”, Górnośląska Szkoła Handlowa, Katowice-Piotrkowice 2010, s. 211-222.
4. Płachciak A., *Civil society as the foundation of sustainable development*, [w:] S. Gutkevich, B. Kryk, A. Zielińska (red.), “Ukraine and Poland: Selected Social – Economic and Environmental Issues”, National Academy of the Culture and Arts Leaders (Kyiv) / University of Szczecin / University of Economics in Wrocław, Kyiv-Szczecin 2010, s. 49-59.
5. Płachciak A., *Rozwój zrównoważony w kontekście neoliberalnego modelu ładu – perspektywa ideologiczna*, [w:] Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu nr 140, „Gospodarka a Środowisko” nr 11, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław 2010, s. 115-133.
6. Płachciak A., *Sustainable development in postmodern society*, “Economics and Sociology” 2010, nr 2, vol. 3, s. 86-91.

7. Płachciak A., *Climate change and the rights of future generations*, “Actual Problems of Economics/„Актуальні проблеми економіки” 2012, nr 2, vol. 2, s. 150-158.
8. Płachciak A., *The Basic Ideas of the British Third Way*, “International Journal of Academic Research – Social Sciences and Humanities” – Part B, May 2013, vol. 5 (3), s. 383 – 388.
9. Płachciak A., *Environmental Justice and John Rawls’ concept of Well-Ordered Society*, “Actual Problems of Economics/„Актуальні проблеми економіки” 2015, nr 1 (163), s. 311 – 320.
10. Płachciak A., *Brytyjska New Labour Party a komunitaryzm*, [w:] Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, „Społeczeństwo i Ekonomia/Society and Economics, 2014, 2 (2), s. 109 – 123.

4. CHARAKTERYSTYKA WKŁADU WNOSZONEGO W ROZWÓJ DYSCYPLINY PRZEZ WYTYPOWANY DO OCENY DOROBK

Idea rozwoju zrównoważonego powstała jako odpowiedź na pojawiające się w drugiej połowie XX w. globalne zagrożenia, wynikające z szybkiego zużycia zasobów naturalnych, narastania zanieczyszczeń środowiska, nadmiernego wzrostu demograficznego, niezaspokojenia podstawowych potrzeb coraz większych grup ludzi, a także nieprzewidywalnej w skutkach destabilizacji systemów przyrodniczych i społeczno-gospodarczych. Pod wpływem zgłaszanych, szczególnie przez ONZ, postulatów o potrzebie stworzenia zintegrowanego ładu społeczno-gospodarczego i środowiskowego, poszczególne państwa miały być zobligowane do stworzenia takich struktur politycznych i prawnych, w których zasada rozwoju zrównoważonego stanowiłaby ich nieodłączny element.

Obecnie idea ta utożsamiana jest głównie z zapewnieniem takiego rozwoju, *który zaspokoiłby potrzeby obecne, nie pozbawiając przyszłych pokoleń możliwości zaspokojenia ich potrzeb*. Jako zasada sprawiedliwości społecznej, rozwój zrównoważony, ma być gwarantem podstawowych praw człowieka, łącznie z prawem do ochrony i poszanowania zasobów naturalnego środowiska. Niewątpliwie, osiągnięcie takiego celu musi mieć przede wszystkim swoje odzwierciedlenie w woli politycznej w oparciu o jasno wyrażane podstawy aksjologiczne.

4.1. Aksjologiczne podstawy rozwoju zrównoważonego

Niezbywalnym elementem skutecznego budowania zintegrowanego ładu społeczno-gospodarczego i środowiskowego, zarówno na poziomie lokalnym, jak też globalnym, jest

niekwestionowane odniesienie działań, szczególnie uczestników życia gospodarczego i politycznego do określonego systemu wartości. Zagadnienie to jest przedmiotem rozważań w ośmiu **pracach** [2], [3], [4], [5], [6], [7] i [9] opublikowanych w latach 2009 – 2012. Problemy te pojawiają się też w **podrozdziałach 3.2 i 3.3. monografii** [1] wydanej w 2015 roku.

Ważnym zadaniem przy definiowaniu aksjologii wpisującej się w ideę rozwoju zrównoważonego jest odróżnienie jej od aksjologii ekologicznej, co w polskiej literaturze przedmiotu nie do końca jest oczywiste. Problem ten został zauważony w **opracowaniu** [3]. W aksjologii rozwoju zrównoważonego wartości ekologiczne są podstawą realizacji wartości cywilizacyjnych warunkujących raczej organizację społeczeństw. Aksjologia zaś ekologiczna obejmuje wszystkie te wartości, które odnoszą się do tego, co w działalności człowieka – zwłaszcza w sferze gospodarczej – służy humanizowaniu jego relacji z przyrodą. Przyjęta w moich badaniach definicja **aksjologii rozwoju zrównoważonego** określa taki system powszechnie uznawanych wartości, które stanowią istotny czynnik dla harmonijnej realizacji rozwoju w sferze gospodarczej, społecznej i ekologicznej, co w konsekwencji stanowi niezbywalny warunek dalszego przetrwania ludzkiej cywilizacji, zapewniając też godziwy byt wszystkim ludziom na Ziemi. Szczególnie ważne są te wartości, które dają trwałość, zrównoważenie oraz sustensywność rozwoju. Powiązane bowiem ze sobą tworzą system wartości określający cechy konstytutywne rozwoju trwałego (*durable development*), rozwoju zrównoważonego (*balanced development*) oraz rozwoju samopodtrzymującego (*sustainable development*) – **praca** [3].

Przy określaniu systemu wartości rozwoju zrównoważonego często zapomina się o odniesieniu tej idei do zachodzących zmian w sferze kulturowo-społeczno-polityczno-ekonomiczno-technologicznej współczesnych społeczeństw, określanych często przez przedstawicieli nauk społecznych „ponowoczesnymi”, „późno-nowoczesnymi” lub też „postmodernistycznymi”. W tym przypadku zasada rozwoju zrównoważonego powinna określać system wartości stanowiący „wielką opowieść” (*grand narrative*) kształtującą ład obecnej, jak i przyszłej cywilizacji. Warto pamiętać, że „ponowoczesność” stoi w wyraźnej opozycji wobec typowego dla „nowoczesnego” ideału zunifikowanej i zestandaryzowanej kultury, będącej wspólnym wytworem wszystkich jednostek gatunku ludzkiego. Ponowoczesna panorama społeczeństw to mozaika subkultur, postaw i wartości. Wiele z nich ma żywot efemeryczny. Nietrwałość, płynność i nieprzejrzystość sytuacji społecznych współczesnego świata nie stanowi optymistycznego obrazu, szczególnie dla tych grup rodzaju ludzkiego, które w wyniku obecnych procesów modernizacyjnych zostały zmarginalizowane – **praca** [6]

Ponowoczesność w sferze aksjologicznej określają następujące cechy: (1) moralność jest aporetyczna; (2) zasad moralnych nie da się upowszechnić; (3) zjawiska moralne są z natury rzeczy irracjonalne, a ludzie stanowiący ich podmioty są wieloznaczeni. Funkcjonowanie wśród wielu konkurujących ze sobą stylów życia bez wskazania pewnych i niezawodnych gwarancji ich skuteczności może okazać się niezwykle niebezpieczne na dłuższą metę. Z uwagi na pojawiające się w czasach ponowoczesnych zagrożenia, konieczna wydaje się być potrzeba większego uetycznienia działalności człowieka, co niewątpliwie było główną intencją autorów idei rozwoju zrównoważonego, szczególnie w obliczu budowania globalnego ładu z uwzględnieniem społeczno – gospodarczego i przyrodniczego wymiaru. **Ten obszar rozważań wzbogacają badania w artykule [6].**

Swoistym polem dociekań, które w polskiej literaturze przedmiotu – poza nielicznymi opracowaniami – można śmiało określić jako *terra incognita* są analizy dotyczące kwestii interpretacji rozwoju zrównoważonego jako zasady sprawiedliwości społecznej. Kategoria ta ostatecznie stanowi fundamentalny element definicji rozwoju zrównoważonego, przyjętej już w Raporcie Gro Harlem Brundtland. Próbą wypełnienia tej luki są m.in. **opracowania [7], [9], [1 – podrozdziały 3.2 i 3.3].**

Trwałość rozwoju społeczno-ekonomicznego wymaga odpowiedzi na kluczowe pytanie, jakie środowisko przyrodnicze zamierzamy zachować dla aktualnie żyjących, jak i przyszłych pokoleń. Sięganie zaś do filozofii społecznej i politycznej może dostarczać nieocenionych instrumentów niezbędnych do interpretacji i rozumienia terminów i kategorii służących do definiowania i opisu idei rozwoju zrównoważonego, wśród których znajduje się między innymi pojęcie sprawiedliwości społecznej. Bez wątpienia fundamentalne znaczenie w tym obszarze dociekań stanowi Johna Rawlsa *Teoria sprawiedliwości*. Dzieło amerykańskiego myśliciela ukazało się po raz pierwszy w 1971 roku i można śmiało twierdzić, że pod jej wpływem do dyskursu filozoficznego ponownie powróciła problematyka sprawiedliwości, równości, wolności, godności, pokoju i dobrobytu. Problemy te są analizowane w **opracowaniu [1 – podrozdział 3.2].**

Zasadnicze znaczenie w podjętych przeze mnie badaniach nad możliwością wspólnych powiązań między ideą rozwoju zrównoważonego a Johna Rawlsa koncepcją sprawiedliwości posiadają te kwestie, które ukazują kryterium podziału praw i obowiązków, dóbr ekonomicznych, pozycji społecznych. Zwracam uwagę także na te wątki, w których amerykański filozof dokonuje ewidentnego rozszerzenia kategorii sprawiedliwości dystrybtywnej na jednostki nie będące w stanie brać udziału w tworzeniu dochodu rynkowego.

Są one niezwykle ubogacające w interpretacji idei rozwoju zrównoważonego z punktu widzenia jej wymiaru aksjologicznego. Szczególnie ważne są te wartości, które mogą gwarantować pomyślność każdej jednostki. Do nich zaliczam m.in.: równość członków kontraktu, równość ich pozycji wyjściowej, wolność wypowiedzi, uczciwość postępowania, liczenie się z opinią innych i jej stosowne rozważenie, brak egoistycznych dążeń członków społecznej umowy. Problematicznym jednak pozostaje kwesta sprawiedliwego podziału dóbr naturalnych, wobec których podstawowa struktura społeczna - zdaniem Rawlsa - pozostaje obojętna. Jest to przedmiotem moich rozważań w **pracach [1 – podrozdział 3.2], [7] i [9]**.

W badaniach swoich dostrzegam również problem sposobu sprawiedliwej dystrybucji dóbr w aspekcie międzypokoleniowym, aczkolwiek dotychczas nie do końca wyraziście ukazany, zarówno z punktu widzenia idei rozwoju zrównoważonego, jak i teorii Rawlsa. Problem ten szerzej naświetlam w **opracowaniach [1 – podrozdziały 3.2], [7] i [9]**.

Wydaje się, że wątpliwości, które pojawiają się w związku z prezentowaną przez Rawlsa koncepcją sprawiedliwości międzygeneracyjnej spowodowane są głównie koncentracją uwagi jej autora na społeczno – kulturowym kontekście potrzeb oraz interesów człowieka, a także na nieprzewidywalności biegu ludzkiej historii. W tym przypadku trudno mu odmówić racji. Jednak zdaniem Rawlsa istnieje możliwość dostrzeżenia swego miejsca w społeczeństwie z pozycji sytuacji wyjściowej *sub specie aeternitatis*. „Owo spojrzenie z punktu widzenia wieczności nie jest spojrzeniem z miejsca znajdującego się poza światem, nie jest też punktem widzenia bytu transcendentnego; jest raczej pewną formą myślenia i odczuwania, które racjonalne osoby mogą obrać wewnątrz tego świata. A jeśli to zrobią, mogą niezależnie od pokolenia, do którego należą, złączyć razem w jeden układ wszystkie indywidualne punkty widzenia i dojść wspólnie do regulatywnych zasad, które mogą zostać potwierdzone przez każdego, kto zaczyna się nimi kierować z jego własnego punktu widzenia”.¹ Stanowisko takie posiada duże znaczenia dla interpretacji pojęcia sprawiedliwości międzygeneracyjnej, którą autorzy idei rozwoju zrównoważonego wpisali do jej definicji. Nawet w życiu codziennym odwołujemy się intuicyjnego przekonania o tym, co się „powinno”. Ma to szczególnie duże znaczenie w odniesieniu do sprawiedliwości międzygeneracyjnej, zwłaszcza w kontekście zmian klimatycznych, **na co zwracam szczególną uwagę w artykule [7]**.

W tej części badań dokonałem rozszerzenia tych analiz o wątki zaczerpnięte z myśli Amartya Sena, który w pewnym sensie pozostaje pod wpływem autora *Teorii sprawiedliwości*. **Zasadniczym celem** podjętych w tym obszarze dociekań była prezentowana przez Noblistę

---

¹ J. Rawls, *Teoria sprawiedliwości*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1994, s. 794.

problematyka sprawiedliwości jako procesu poszerzania wolności, która wpływa m.in. na możliwości ludzkich działań i podnoszenie poziomu jakości życia, ale jest też głównym determinantem rozwoju. O tym, na ile teoria Sena w prezentowanych przeze mnie badaniach jest cenna i przydatna, może świadczyć to, że w mojej ocenie: (1) pozwala na przeanalizowanie problemów rozwoju społeczno-gospodarczego w krajach zarówno rozwiniętych, jak i rozwijających się; (2) dostarcza możliwości nowego spojrzenia na jakość życia, a nawet na lepsze rozumienie tego pojęcia; (3) czyni z wolności (odpowiedzialnej wolności) podstawową kategorię rozważań na temat ochrony przyrody i ogólnie cennych społecznie dóbr. **W prezentowanych analizach zwracam uwagę** na fakt, iż autor *Rozwoju i wolności* nie koncentruje się, jak to czyni Rawls, jedynie na środkach do osiągnięcia dobrego życia, którymi są prawa, wolności i możliwości, dochód i bogactwo, społeczne podstawy szacunku do siebie samego, ale wskazuje na **elementy składające się na dobre życie**, są to m.in. wskaźniki, takie jak wolności obywatelskie i polityczne, podmiotowość kobiet, emisja dwutlenku węgla itp. Sen brał je pod uwagę przy konstruowaniu HDI. Są one – moim zdaniem – bardzo też istotne dla zachowania i kreowania zrównoważonego rozwoju (**opracowanie [1 - rozdział 3.2]**).

W badaniach tych analizuję podejście Noblisty do kwestii dotyczącej sprawiedliwości międzygeneracyjnej. Punktem wyjścia w tym przypadku nie jest racjonalność wyboru jednostek tworzących kontrakt, ale poczucie odpowiedzialnej wolności, której podstawą działania nie są reguły ściśle określające, jak się zachować w danej sytuacji, ale chodzi raczej o to, aby wybory dokonywać w przekonaniu o przynależności do wspólnoty istot ludzkich. Konieczność wyjścia poza reguły *stricte* ekonomiczne w rozważaniach na temat rozwoju według Sena pojawia się m.in. w związku z zagadnieniem zanieczyszczeń środowiska naturalnego i jego ochroną, także w kontekście przyszłych pokoleń (**opracowanie [1 - rozdział 3.2]**).

Ważnym polem badań, uzupełniających dotychczasowe analizy, była również próba ukazania możliwości powiązań między, wpisującą się w definicję rozwoju zrównoważonego kategorią sprawiedliwości, a jej interpretacją z pozycji stanowiska komunitaryzmu. **W prezentowanych analizach wychodzę od stwierdzenia**, iż podstawową przesłanką filozofii komunitarian jest przekonanie, że źródłem świadomości i wzajemnych zobowiązań powinno być życie wspólnoty. To ona jest zasadniczą inspiracją poglądów, opinii, wartości, zasad moralnych. Polityka więc powinna dbać o dobra wspólne i starać się kształtować tożsamość indywidualną w obrębie rodziny, społeczeństwa obywatelskiego, narodu. Społeczne umiejscowienie jednostek oraz ich udział w życiu wspólnotowym, jak twierdzą komunitaryści, mają bezpośrednie przełożenia na rzeczywisty zakres wolności i możliwości. Sprawiedliwość w przekonaniu

komunitarian jest jednym z wielu dóbr, które ma służyć ich uporządkowaniu, ale zawsze według określonej konfiguracji w konkretnej zbiorowości. Akcent głównie położony jest na wspólnotowych formach życia społecznego, będących podmiotem zasad oraz praw funkcjonowania każdej ludzkiej zbiorowości. Niewątpliwie, takie stanowisko jest bliskie idei rozwoju zrównoważonego, której autorzy zwykli głosić hasło *myśl lokalnie, działaj globalnie*. **W badaniach przedstawiono** również analizy dotyczące międzygeneracyjnego wymiaru pojęcia sprawiedliwości wpisującego się w definicję rozwoju zrównoważonego. Szczególnie istotne wydają się być dla prezentowanej problematyki rzadko pojawiające się w polskim dyskursie filozoficznym analizy etyków środowiskowych podzielających przekonania komunitaryzmu (John O’Neil, Avner de-Shalit). Poruszam te kwestie w **pracy [1 – rozdział 3.3]**.

Niewątpliwie istnieje duża potrzeba podjęcia wszechstronnych badań dotyczących znaczenia udziału społeczeństwa obywatelskiego oraz szerzenia zasad demokratycznych, stanowiących niekwestionowane warunki skutecznego działania na rzecz rozwoju zrównoważonego. W przeciwnym razie ta szczytna idea pozostanie jedynie mitem oraz nierealną „mrzonką”. Zwracam na to uwagę w **pracach [2], [4]**, podejmując analizy dotyczące znaczenia demokracji deliberatywnej i społeczeństwa demokratycznego oraz kwestii skutecznego wdrażania rozwoju demokracji.

Idea rozwoju zrównoważonego wymaga stworzenia takich warunków, aby partnerstwo wszystkich sektorów – społecznego, gospodarczego, politycznego – mogło posiadać bezpośrednie przełożenia na tworzenie zintegrowanego ładu środowiskowego, gospodarczego i społecznego. W prezentowanych w **artykule [2]** analizach wskazuję, że dla osiągnięcia takiego celu szczególne znaczenie posiada demokracja deliberatywna. W badaniach tych uznaję, iż jej zasadniczym przesłaniem jest położenie nacisku na taką formę politycznej legitymizacji, w której wolni i równi obywatele podejmą decyzje w trakcie procesu politycznego, polegającego na wzajemnym przedstawianiu racji, jakie dla wszystkich uczestników debaty są do zaakceptowania, i jednocześnie są powszechnie zrozumiałe. **Wychodzę z przekonania**, że główną ideą demokracji deliberatywnej jest metoda planowania grupowego, czyli twórczego udziału lokalnych aktorów w procesie kształtowania ogólnej strategii. Mając na względzie realizację zasady rozwoju zrównoważonego, najbardziej kluczowym w publicznej debacie musi być przejście od myślenia „my kontra oni”, do myślenia w kategoriach „my”. Poza tym, dla uzyskania optymalnych warunków wolnego i policentrycznego komunikowania politycznego staje się zapewnienie swobody ekspresji poglądów i ocen oraz możliwości korzystania z alternatywnych źródeł informacji. **W części analiz ukazuję**, że dążenie do demokracji

deliberatywnej, w której idea rozwoju zrównoważonego stanowi niekwestionowalny element, jest wyrazem poszukiwania modelowych wzorów (typów idealnych), wskazujących na potrzebę odnowy, a nawet radykalnej przebudowy moralnej sfery życia społecznego, a zwłaszcza politycznego, w którym dążenie do władzy często zaślepia posłuszeństwo służbie publicznej (**artykuł [2]**).

Koniecznym więc warunkiem skuteczności wdrażania założeń idei rozwoju zrównoważonego jest dążenie do tworzenia odpowiedzialnego społeczeństwa obywatelskiego. Temat ten jest przedmiotem moich analiz opisanych w **artykule [4]**. W swoich badaniach **zwracam uwagę na fakt**, iż dyskusja na temat społeczeństwa obywatelskiego ma sens jedynie w kontekście teorii demokracji, a oznacza to, że: (1) powinny być spełnione podstawowe warunki i zasady ustroju demokratycznego; (2) każdy model społeczeństwa obywatelskiego jest w pewnym sensie funkcją konkretnej demokracji; (3) nie ma możliwości zrekonstruowania, czy sformułowania jednego uniwersalnego typu społeczeństwa obywatelskiego, dającego się dopasować do wszystkich demokracji; (4) koncepcja demokracji partycypacyjnej (deliberatywnej) stanowi cel poszukiwań społeczeństwa obywatelskiego. Akcentuję także w tej analizie, iż jednym z centralnych składników, stanowiących podstawę podejścia Komisji Gro Harlem Brundtland do globalnych problemów środowiska naturalnego, była ideologia „wspólnej łodzi”. **W oparciu o tę analizę wyrażam w pracy [4] pogląd**, że niezbywalnym warunkiem zapewniającym stały postęp we wdrażaniu idei rozwoju zrównoważonego jest budowanie zintegrowanego i odpowiedzialnego społeczeństwa obywatelskiego. Ukazuję, iż osiągnięcie tego celu nie jest możliwe bez aktywnego udziału lokalnego środowiska, bez aktywności jego mieszkańców, bez dialogu stowarzyszeń i organizacji pozarządowych z sektorem publicznym i biznesowym. **Podjęmuję w ten sposób próbę uzasadnienia twierdzenia**, że partnerstwo różnych środowisk (sektorów) stanowi niezbywalne i cenne źródło nowej świadomości społecznej oraz podstawowe wyzwanie dla tych, którzy wierzą w szczególną misję społeczeństwa obywatelskiego rozwoju zrównoważonego (**opracowanie [4]**).

Ważnym dopełnieniem prezentowanych badań było również umiejscowienie idei rozwoju zrównoważonego na tle zachodzących trendów rozwojowych wyznaczających neoliberalny model ładu. **W podjętych w pracy [5]. analizach wychodzę z założenia**, iż podstawowym postulatem neoliberalnej gospodarki rynkowej jest maksymalizacja korzyści przy jednoczesnym dążeniu do likwidacji monopolu państwa kontrolującego przebieg procesów gospodarczych. Dąży się więc do tego, aby rola państwa ograniczała się jedynie do ochrony własności prywatnej oraz czuwania nad przestrzeganiem prawa regulującego porządek publiczny, a także likwidacji

negatywnych skutków rynku w celu zapewnienia spójności społecznej. **Przytaczam szereg przykładów wskazujących**, że odwoływanie się więc licznych zwolenników i przedstawicieli neoliberalnej gospodarki wolnorynkowej do uniwersalnej retoryki praw człowieka, ludzkiej godności, zrównowazenia ekologicznego, nie zawsze licuje z ich praktyką utrzymywania, a nawet tworzenia od podstaw, władzy klasowej, której bezpośrednim skutkiem jest pogłębiające się w wielu rejonach świata ubóstwo, czy degradacja naturalnego środowiska. Neoliberalizm w tym rozumieniu stanowi system, w którym prawa jednostek do własności prywatnej i określonej stopy zysku biorą górę nad każdą inną możliwą do wyobrażenia koncepcją niezbywalnych praw człowieka. **W tej części badań podejmuję** m.in. próbę ukazania pojawiających się dążeń neoliberalnych przedstawicieli do niekończącej się akumulacji kapitału i wzrostu gospodarczego, wykorzystujących jednocześnie zasadę rozwoju zrównowazonego jako ideę służącą do osłaniania obowiązującego *status quo*. W tym przypadku ta szczytna koncepcja przypomina jedynie postać ideologii fałszującej świadomość (**praca [4]**).

Najważniejsze, posiadające walor oryginalności osiągnięcia naukowe tej części badań koncentrują się na aksjologicznym wymiarze idei rozwoju zrównowazonego i dotyczą również sfery poznawczej. Wpisujące się do idei rozwoju zrównowazonego wartości wyznaczają konieczne warunki umożliwiające przetrwanie ludzkiej cywilizacji na Ziemi. Aksjologia rozwoju zrównowazonego:

- zawiera znacznie szerszy zakres znaczeniowy niż aksjologia ekologiczna;
- zawiera te wartości, które pozwalają na utrzymanie trwałego rozwoju zarówno w wymiarze wewnątrz-, jak i międzypokoleniowym.

Wartość aplikacyjna tej części badań dotyczy m.in. możliwości wykorzystania wiedzy z zakresu filozofii społecznej i politycznej do wyjaśniania wartości, które stanowią podstawę aksjologicznego wymiaru idei rozwoju zrównowazonego. Szczególnie ważne są te analizy, które odnoszą się do pojęcia sprawiedliwości (**prace [7], [9] i [1 – podrozdziały 3.2 i 3.3]**).

W tym przypadku istotną rolę odgrywają te badania, w których wykorzystano narzędzia interpretacyjne klasyków współczesnej filozofii politycznej, przy wyjaśnianiu podstawowej kategorii aksjologicznej, tj. pojęcia sprawiedliwości, które wpisuje się do definicji idei rozwoju zrównowazonego. Do nich należą filozofowie zarówno o proweniencji liberalnej (John Rawls, Amartya Sen), jak komunitarnej (m.in. Michael Walzer, Charles Tylor, Alasdair MacIntyre, Amitai Etzioni, ale też John O’Neil, czy Avner de-Shalit). Nieocenioną rolę umożliwiającą skuteczne wdrażanie idei rozwoju zrównowazonego posiadają te wartości, które stanowią podstawę funkcjonowania społeczeństwa obywatelskiego oraz demokracji deliberatywnej.

Często jednak, co stanowi duży walor poznawczy, idea rozwoju zrównoważonego będąca wiodącym zapisem dokumentów znaczących podmiotów życia gospodarczego i politycznego w jej sferze aksjologicznej nie licuje z praktyką.

Jak widać prowadzone przeze mnie **badania i analizy są w dużej mierze podejściem interdyscyplinarnym, łączącym aspekty aksjologiczne z myślą historiozoficzną i politologiczną.**

4.2. Politologiczne aspekty nowego paradygmatu rozwoju ze szczególnym uwzględnieniem miejsca rozwoju zrównoważonego w programie i praktyce politycznej brytyjskiej Nowej Partii Pracy

Podjęte przeze mnie badania w obrębie zagadnienia idei rozwoju zrównoważonego koncentrują się docelowo na próbie identyfikacji idei rozwoju zrównoważonego w programie i praktyce politycznej brytyjskiej Partii Pracy. Ich finalnym rezultatem są **artykuły [8] i [10] oraz monografia [1].** Zagadnienia te w polskiej literaturze przedmiotu stanowią obszar rzadkich poszukiwań. **Można nawet zaryzykować twierdzenie, że z brytyjskim akcentem nie doczekały się one jeszcze opracowania książkowego w żadnej całościowej postaci merytorycznej.**

Przedstawiona w **pracach [8] i [10]** problematyka zasadniczo dotyczy wyznawanej przez Tony Blaira i jego Nowej Partii Pracy aksjologii, która w projekcie „trzeciej drogi” miała fundamentalne znaczenie. **W artykule [8]** podejmuję próbę:

- usystematyzowania podstawowych wartości, stanowiących zdaniem brytyjskich laburzystów zasadnicze podstawy przebudowy systemu kapitalistycznego u schyłku XX w.;
- identyfikacji pięciu fundamentalnych dylematów, przed którymi stoi współczesna socjaldemokracja, będąca alternatywą dla dotychczasowej wizji kapitalistycznego społeczeństwa; dylematy te to: (1) globalizacja, (2) indywidualizm, (3) problem podziału na lewicę i prawicę, (4) praktyka polityczna i (5) problemy ekologiczne.

W prezentowanych analizach ukazałem wyraźne odejście Nowej Partii Pracy od tradycyjnych wartości nawiązujących do Klauzuli IV Statutu z 1918 r. brytyjskich laburzystów. Wskazuję też, iż zasadniczym celem programowym *New Labour* nie powinna być tyle próba przebudowy istniejącego ustroju, lecz raczej podjęcie reform w ramach i na gruncie systemu kapitalistycznego (**prace [8] oraz [1 – podrozdział 1.3]**).

W tej części badań (**pracach [10] i [1 – podrozdział 1.3]**) podejmuję również **próbę ukazania** genezy oraz podstawowych założeń brytyjskiej *New Labour Party* na tle prezentowanej przez komunitaryzm roli wspólnoty w myśleniu o państwie i społeczeństwie. Nieoceniony wkład na kształtowanie się ideologii politycznej Tony Blaira miały prace szkockiego pochodzenia filozofa Johna Macmurray'a, utożsamianego właśnie z myślą komunitaryzmu. Analizuję tę kwestię w **artykule [10]. Wskazuję w nim też na „ewentualne” wpływy** myśli A. Etzioni'ego, czy R. Bellah'a oraz R. Putnam'a na brytyjskiego premiera i jego partyjnych towarzyszy. Osobą, która przybliżyła Blairowi i Gordonowi postać i dzieło Etzioni'ego był Elaine Kamark, amerykański polityk, należący do grona bliskich współpracowników prezydenta B. Clintona. Zainteresowania zaś ideami Putnam'a w środowisku *New Labour Party* nasiliły się w czasie jego pobytu w Wielkiej Brytanii w 2001 r.

W podjętych badaniach zwracam też uwagę, że powtarzane niemalże jako refren przez laburzystów pojęcia, takie jak „wspólnota”, „odpowiedzialność”, „powinność”, „obowiązek” itp., nie zawsze były zbieżne z ich rozumieniem przez komunitarian. Przykładem może być brak konsekwentnego dążenia do zachowania podstawowej dla komunitaryzmu zasady obowiązku obywatelskiego dialogu przy podejmowaniu decyzji ważnych społecznie. Przedstawione w Zielonej Księdze (*Green Paper*) propozycje reform społecznych z 1998 r. miały być, zgodnie z ideą takich dokumentów, w pierwszej kolejności przedmiotem szerszej społecznej konsultacji. Tak jednak nie było. Gabinet Blaira zaproponował swój projekt reform, bez proponowania jakiegokolwiek publicznej debaty na ich temat (**opracowanie [8]**).

Obecnie przedstawiony obszar badań, można potraktować jako zwieńczenie moich dotychczasowych naukowych poszukiwań, które obejmują lata 2009 – 2015. Ich rezultatem jest, jak już wyżej zapowiadałem, jednolita autorska monografia. **Stanowi ona próbę umiejscowienia idei rozwoju zrównoważonego w obrębie funkcjonowania doktryny i praktyki politycznej brytyjskiej Partii Pracy.** Warto pamiętać, że Zjednoczone Królestwo wypracowało pierwszą krajową strategię rozwoju zrównoważonego po ogłoszeniu oenzetowskiej deklaracji w Rio de Janeiro w 1992 r. i sięganie do brytyjskich doświadczeń okazało się inspirujące w podejmowaniu naukowych analiz w tym obszarze badań.

Przedmiotem poszukiwań była próba umiejscowienia idei rozwoju zrównoważonego w politycznym programie brytyjskiej Nowej Partii Pracy, który opierał się na wypracowanej przez laburzystów aksjologii „trzeciej drogi”. Z dużym przekonaniem Tony Blair mówił, że polityka to sprawa wartości. Wartości, zdaniem brytyjskiego premiera, powinny być rodzajem trwałego stabilizatora, integrującego nowoczesną socjaldemokrację. Do nich głównie zaliczał:

sprawiedliwość społeczną, solidarność międzynarodową, demokrację oraz wolność. Stanowiły one też moralny kręgosłup tradycyjnego brytyjskiego laburyzmu. Katalog ten projektodawcy brytyjskiej Nowej Partii Pracy uzupełnili wieloma innymi wartościami. Wśród nich wymieniano m.in.: społeczeństwo obywatelskie, równa wartość wszystkich jednostek ludzkich, równe szanse dla wszystkich, patriotyzm, bogactwo itp. Celem socjalistycznego modelu w Wielkiej Brytanii miało być przeprowadzenie gruntownej modernizacji państwa, a przede wszystkim dopasowanie go do zmieniających się warunków życia na świecie. Szczególne znaczenia nabrały wówczas promowane przez ONZ idee i wartości, związane z potrzebą budowania globalnego ładu ekonomicznego, społecznego i środowiskowego. Istotną rolę w polityce Blaira i jego Nowej Partii Pracy miała, dotąd różnie traktowana, problematyka ekologiczna.

Formowanie się wizji politycznej brytyjskiej Nowej Partii Pracy, mającej też bezpośrednie przełożenia na charakter rządów laburzystów na Wyspach, odbywało się w atmosferze licznych międzynarodowych wydarzeń, istotnych dla idei rozwoju zrównoważonego. Do nich zaliczyć należy przede wszystkim:

1. *Protokół z Kioto* (1997 r.). Wskazuję przy omawianiu tego dokumentu, że Wielka Brytania przystąpiła do podpisania tego dokumentu w maju 2005 r., oficjalnie zaczął on obowiązywać w 2005 r. Rząd laburzystów stawiał sobie ambitne zadanie zobowiązując się obniżenia emisji gazów cieplarnianych do poziomu 12,5% w stosunku do 1992 r. [**1 – podrozdział 5.1**].
2. *Traktat amsterdamski* (1997 r.). Podkreślam w pracy, że to właśnie m.in. w oparciu o ten dokument rząd Blaira postulował o wypracowanie wspólnej strategii rozwoju dla Unii Europejskiej. Warto pamiętać, że na wniosek Rady Europejskiej już w marcu 2000 r. został przedstawiony projekt takiej strategii [**1 – podrozdział 5.1**].
3. *Milenijne Cele Rozwoju* (2000 r.). Zauważam w pracy, że laburzyści w międzynarodowej polityce rozwojowej przywiązywali dużą uwagę do podejmowania konkretnych działań na rzecz redukcji ubóstwa i wyrównywania szans rozwojowych, szczególnie w ubogich krajach Afryki. Wśród podstawowych zadań podkreślano m.in. przyjęcie wspólnych dla całej społeczności międzynarodowej wytycznych w zakresie tzw. *Milenijnych Celów Rozwoju* [**1 – podrozdział 5.3**].
4. *Strategia lizbońska* (2000 r.) oraz jej zmodyfikowana wersja z 2001 r. Podkreślam przy analizie tej *Strategii* znaczenie brytyjskiego wkładu w wyznaczeniu kierunków działań związanych z zatrudnieniem, profilem reform gospodarczych, a także zwiększeniem spójności społecznej w Unii Europejskiej [**1 – podrozdział 5.2**].

5. *Agenda rozwoju z Doha* Światowej Organizacji Handlu (2001 r.), Szczyt Ziemi w Johannesburgu (2002 r.), międzynarodowa konferencja „Finansowanie rozwoju” w Monterrey (2002 r.), paneuropejska konferencja ministrów ochrony środowiska pn. „Środowisko dla Europy” i podpisanie Konwencji Karpackiej (2003 r.). Podkreślam znaczący udział laburzystów w w/w konferencjach i projektach mających na celu wdrażanie idei rozwoju zrównoważonego. Identyfikuję listę postulatów, które przez brytyjską stronę były wspierane. Tworzą ją: zwalczanie biedy na świecie, zapewnienie wszystkim ludziom na Ziemi dostępu do czystej wody i zagwarantowanie im podstawowej infrastruktury sanitarnej, budowanie zrównoważonych miast i wsi, prowadzenie w pełni odpowiedzialnej i zrównoważonej działalności gospodarczej z prawidłowym zarządzaniem, tak w sferze finansowej, jak i środowiskowej itp. [1 – **podrozdział 5.2**].
6. Szczyt Grupy G8 w Gleneagles (2005 r.). Podkreślam w pracy, iż spotkanie to było kontynuacją wcześniej wypracowanych zadań ze szczególnym uwzględnieniem redukcji emisji gazów cieplarnianych i likwidacji ubóstwa w Afryce. Strona brytyjska jako gospodarz tego spotkania wykazywała tendencje do wypracowania sobie w tych kwestiach stanowiska lidera w Unii Europejskiej [1 – **podrozdział 5.1 i 5.2**].
7. *Odnowiona strategia rozwoju zrównoważonego Unii Europejskiej* (2006 r.). W monografii uzasadniam tezę o nieocenionym udziale rządów Blaira w pracach nad zmodyfikowaniem lizbońskiej strategii dla rozwoju zrównoważonego [1 – **podrozdział 5.2**].

Zasadniczym celem monografii jest ukazanie miejsca oraz znaczenia zasady rozwoju zrównoważonego w polityce brytyjskiej Nowej Partii Pracy. Wykonanie tego zadania było możliwe dzięki osiągnięciu celów cząstkowych, takich jak:

1. Zaprezentowanie wypromowanej przez Nową Partię Pracy idei socjalizmu rynkowego i koncepcji „trzeciej drogi” jako próby modernizacji ideologii tej partii.
2. Przedstawienie genezy idei rozwoju zrównoważonego.
3. Identyfikacja idei rozwoju zrównoważonego jako zasady sprawiedliwego porządku społecznego.
4. Wskazanie miejsca idei rozwoju zrównoważonego w politycznym programie Nowej Partii Pracy.

W monografii postawiono następujące trzy tezy badawcze:

- *Teza pierwsza*: idea rozwoju zrównoważonego stanowi ważny element w praktyce politycznej Nowej Partii Pracy, który wskazuje na możliwości skutecznego rozwiązywania problemów państwa i społeczeństwa w dobie globalizacji.

- *Teza druga:* recepcja idei rozwoju zrównoważonego w ideologii Nowej Partii Pracy jest istotnym wyróżnikiem, nadającym jej nowoczesny i konkurencyjny charakter jako partii politycznej.
- *Teza trzecia:* czynnikiem zwiększającym szanse wdrażania rozwoju zrównoważonego w politycznym projekcie Nowej Partii Pracy był zapowiadany w koncepcji „trzeciej drogi” jej system wartości.

Podstawową **metodą badawczą**, przyjętą podczas opracowywania tekstu, była analiza materiałów źródłowych oraz literatury dotyczącej ewolucji brytyjskiej Partii Pracy, ze szczególnym uwzględnieniem rozpoznania idei rozwoju zrównoważonego w praktyce politycznej T. Blaira i jego rządów. Ważnym źródłem wiedzy były nie tylko materiały wydane w języku angielskim, lecz także opracowania polskich autorów. Podobną perspektywę badawczą przyjęto również w przypadku definicji oraz operacjonalizacji pojęcia rozwoju zrównoważonego.

Monografia składa się ze wstępu, z pięciu rozdziałów, zakończenia oraz literatury umieszczonej na końcu opracowania. W **pierwszym rozdziale** przedstawiono zarys ewolucji ideologii brytyjskiej Partii Pracy, której końcowym etapem jest – dopasowana do wymogów zglobalizowanego świata – wizja polityki Nowej Partii Pracy. Jej głównym projektantem i realizatorem był Tony Blair. W pierwszej części tego rozdziału przedstawiono okoliczności, w jakich tworzyły się brytyjska Partia Pracy i jej ideologia do roku 1945. Za nadrzędne cele programowe twórcy socjalizmu na Wyspach uznawali działania, które będą miały charakter demokratyczny, pokojowy, zgodny z zasadami moralnymi, a przede wszystkim będą odzwierciedlać potrzebę podjęcia stopniowych przemian systemowych oraz dążenia do budowy społeczeństwa opartego na sprawiedliwości i solidarności społecznej.

Kluczowym zadaniem partii miało być dążenie do nacjonalizacji środków produkcji, dystrybucji i wymiany, co wyrażała klauzula IV statutu *Labour and New Social Order*. Rok 1945 stanowił ważną datę, nie tylko z powodu zakończenia II wojny światowej, wtedy też bowiem laburzyści po raz pierwszy utworzyli większościowy rząd po wyborach powszechnych w Zjednoczonym Królestwie. Proces przemian ideowych Partii Pracy w latach 1945-1994 wpływał niewątpliwie na stabilizację jej struktury organizacyjnej. Wybór T. Blaira na przywódcę Partii Pracy w 1994 r. oznaczał ostateczne zwycięstwo „strategii modernizacyjnej” partii. Jednym z kluczowych zadań miała być całkowita rewizja treści klauzuli IV statutu z 1918 r. Następnym krokiem było wyznaczenie przyszłej wizji Nowej Partii Pracy, która wyrażała się w

koncepcji tzw. „trzeciej drogi”. Przyjęte zasady wykraczały poza założenia starej lewicy, tworząc jednocześnie dogodne warunki dla rozwoju gospodarki rynkowej.

W **drugim rozdziale** zaprezentowano genezę rozwoju zrównoważonego. Pojawienie się tej szlachetnej idei było niewątpliwie związane z podjęciem przez międzynarodowe instytucje, szczególnie przez ONZ, debaty na temat globalnych zagrożeń świata w drugiej połowie XX w. Poszukując źródeł oraz inspiracji idei rozwoju zrównoważonego, należy jednak sięgnąć do wcześniejszych inicjatyw i dorobku różnych przedstawicieli nauki i życia społecznego, których przewidywania wiązały się z przekonaniem o konieczności podjęcia starań na rzecz budowy ładu światowego. Większość opracowań i publikacji poświęconych reakcji na zagrożenia wywołane głównie kapitalistycznym sposobem gospodarowania ma charakter ekonomiczny i politologiczny.

Na uwagę zasługują żywo dyskutowane w połowie XX w. teorie, nawiązujące do potrzeby zamrożenia wzrostu gospodarczego na osiągniętym już poziomie, pomysły zarządzania dobrami wspólnotowymi czy proponowane rozwiązania ograniczenia przyrostu demograficznego, nawiązujące do dawnej wizji Thomasa Malthusa. Nieoceniony jest też wkład refleksji socjologicznej, szczególnie w zakresie badań poświęconych społecznym formom zarządzania środowiskiem. Istotną rolę odgrywają również socjologiczne dociekania czerpiące z dorobku ekologii społecznej. Niezwykle cenne dla współczesnej dyskusji nad ideą rozwoju zrównoważonego są opracowania przedstawiające zagadnienia, które uwypuklają społeczne znaczenie nauki i technologii, etyki oraz filozofii społecznej i politycznej. Zasadniczą jednak rolę odegrała sformułowana na początku lat 70. XX w. zasada ekorozwoju, w której zakłada się, że podstawowym warunkiem rozwoju powinno być dążenie do spełniania wymogów ekologicznych. W latach 80. termin „ekorozwój” w literaturze przedmiotu coraz częściej ustępuje miejsca określeniu „rozwój zrównoważony”, które wskazuje na bezwzględną konieczność łącznego traktowania ładu gospodarczego, społecznego i środowiskowego. Wydarzeniem inicjującym takie rozumienie rozwoju zrównoważonego był wydany w 1987 r. Raport Gro Brundtland.

Trzeci rozdział monografii rozpoczyna się próbą rozpoznania idei rozwoju zrównoważonego między utopią a programem politycznym. Zgodnie z wytycznymi tej koncepcji zakłada się możliwość budowy ładu światowego, którego podstawę stanowi zasada sprawiedliwej dystrybucji bogactwa społecznego oraz przyrodniczego zarówno w kontekście obecnych, jak i przyszłych pokoleń. Jednym z jej głównych celów jest również dążenie do likwidacji ogromnych dysproporcji między krajami bogatej Północy i biednego Południa.

Przedmiotem **rozdziału czwartego** jest zagadnienie miejsca idei rozwoju zrównoważonego w wewnętrznej polityce brytyjskiej Nowej Partii Pracy. Szczególnie ważne kwestie, dla podjętych w tej części badań, dotyczą takich obszarów problemowych, jak reformy dewolucyjne w Zjednoczonym Królestwie, polityka społeczna i gospodarcza oraz wizja polityki ekologicznej państwa. Idea rozwoju zrównoważonego, obecna w praktyce politycznej Nowej Partii Pracy, wydaje się współgrać z jej koncepcją „trzeciej drogi”, wyraźnie odwołującej się do określonego systemu wartości.

Zdaniem brytyjskich laburzystów, w świecie coraz bardziej gwałtownej globalizacji oraz postępu nauki należy zagwarantować takie warunki, w których nie tylko istniejące przedsiębiorstwa będą mogły lepiej prosperować i się rozwijać, ale też zapewni się wszystkim jednakowe szanse. Było to jedno z głównych haseł programu wyborczego Nowej Partii Pracy, powtarzane niemalże jak refren w retoryce późniejszych rządów Tony’ego Blaira. Uważano, że należy stworzyć jasne wyobrażenie społeczeństwa, w którym gospodarka będzie konkurencyjna na globalnym rynku, ale które pozostanie też spójne, inkluzyjne oraz egalitarne.

Rozdział piąty poświęcono problematyce obecności idei rozwoju zrównoważonego w zagranicznej polityce brytyjskiej Nowej Partii Pracy. Jednym z głównych założeń koncepcji „trzeciej drogi” było ukierunkowanie socjaldemokracji na wyzwania współczesnego świata. Z wielkim przekonaniem T. Blair pisał: *Międzynarodowa jest gospodarka, międzynarodowe jest środowisko, międzynarodowy jest terroryzm i przestępczość. Zaangażowanie w sprawy międzynarodowe traktujemy jako logiczną odpowiedź na problemy wykraczające poza granice jednego państwa. Chcemy budować silne instytucje [...], które szybko reagowałyby na palące nowe problemy.* Do ważnych tematów, jakie pojawiły się w światowej polityce na przełomie wieków, należała niewątpliwie kwestia bezpieczeństwa klimatycznego. Blair z dużą determinacją dążył do wypracowania takiej strategii, która pozwoliłaby Wielkiej Brytanii na osiągnięcie wiodącej roli pod względem polityki zmian klimatycznych na arenie międzynarodowej.

Zagadnienia te szerzej zostały opisane w pierwszej części rozdziału piątego. W jego drugim podrozdziale przedstawiono natomiast problematykę obecności idei rozwoju zrównoważonego w brytyjskich relacjach z Unią Europejską. Po osiemnastoletnim okresie rządów konserwatystów Blair przeorientował politykę Zjednoczonego Królestwa w kierunku proeuropejskim. Zbliżenie stosunków z Unią Europejską prowadziło również do wielu wspólnych inicjatyw na rzecz wypracowania unijnej wizji rozwoju zrównoważonego. W trzecim punkcie rozdziału piątego

nakreślono perspektywę międzynarodowej polityki rozwojowej. Laburzyści dużą uwagę przywiązywali do pomocy krajom słabo rozwiniętym, szczególnie afrykańskim.

Podjęta w niniejszej monografii próba przedstawienia recepcji idei rozwoju zrównoważonego w polityce brytyjskiej Nowej Partii Pracy obejmuje jedynie okres od wyboru Tony'ego Blaira na przywódcę partii w 1994 r. do jego rezygnacji z urzędu premiera Zjednoczonego Królestwa w 2007 r. Gordon Brown, przejmujący funkcję szefa rządu, stopniowo zaczyna porzucać wizję polityczną swego poprzednika, czego przykładem może być m.in. odstąpienie od przyjętej nazwy *New Labour* jako symbolu reform modernizacyjnych partii na przełomie wieków.

Najważniejsze, posiadające walor oryginalności osiągnięcia naukowe napisanej przeze mnie monografii dotyczą zasadniczo płaszczyzny poznawczej. Badania głównie koncentrowały się na ukazaniu miejsca oraz znaczenia rozwoju zrównoważonego w programie i praktyce politycznej brytyjskiej Nowej Partii Pracy. Recepcja tej idei w polityce laburzystów pod wodzą Tony Blaira była:

- reakcją na wiele wydarzeń oraz inicjatyw podejmowanych m.in. przez ONZ na rzecz przeciwdziałania negatywnym zagrożeniom pojawiającym się w sferze gospodarczej, społecznej i środowiskowej pod koniec XX w.;
- przykładem realizacji aksjologii przyjętej w koncepcji „trzeciej drogi”;
- potwierdzeniem podjęcia pozytywnych reform zmierzających do przystosowania partii wobec wyzwań globalizacji – trudno byłoby wyobrazić sobie nowoczesną partię polityczną, która lekceważyłaby postanowienia i deklaracje społeczności międzynarodowej w związku z koniecznością podjęcia wspólnego wysiłku na rzecz budowania zintegrowanego ładu ekonomicznego, społecznego i środowiskowego, a do takiej roli pretendowała właśnie brytyjska Nowa Partia Pracy.

Wartość aplikacyjna monografii dotyczy m.in. możliwości wykorzystania wiedzy na temat zaproponowanego przez laburzystów sposobu łączenia cech gospodarki wolnorynkowej z uwzględnieniem sprawiedliwego dostępu do społecznie cenionych dóbr, ze szczególnym uwzględnieniem zasobów naturalnego środowiska. Niezwykle istotne w tym przypadku jest zaprezentowanie programu politycznego, który gwarantowałby równość szans, nie tylko w wymiarze polityki wewnętrznej ale też w aspekcie międzynarodowym. Idea rozwoju zrównoważonego, korespondująca z wartościami koncepcji „trzeciej drogi”, wskazywała na rozwiązania możliwych konfliktów zachodzących między płaszczyzną społeczną, gospodarczą a ekologiczną, tym samym ukazując potrzebę stworzenia nowego wzoru cywilizacyjnego. Jednak

program polityczny nie zawsze koresponduje z praktyką polityczną danej partii, i w tym przypadku dotyczyło to też Nowej Partii Pracy, szczególnie zaangażowanie rządu Blaira w kontrowersyjny konflikt w Iraku.

5. OSIĄGNIĘCIA BADAWCZE I WSPÓŁPRACA ZAGRANICZNA

W okresie od uzyskania stopnia naukowego doktora byłem wykonawcą 6 prac o charakterze naukowo – badawczym, w tym 2 projektów o wymiarze międzynarodowym. Brałem udział w realizacji:

- projektów badawczych, realizowanych przez Katedrę Nauk Społecznych Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu:
  - *Modernizacja społeczna i gospodarcza w procesie transformacji* – realizacja badań w latach 2006 – 2007;
  - *Skutki transformacji gospodarczej w Polsce w układzie przestrzennym i regionalnym* – realizacja badań w roku 2008;
  - *Kulturowe i społeczne konsekwencje transformacji ustrojowej* – realizacja badań w latach 2009 – 2010;
  - *Aksjologiczne i metodologiczne problemy badań rozwoju zrównoważonego* – realizacja badań w latach 2011 – 2012.
- projektu międzynarodowego pt. *Jakość życia w obszarze przygranicznym – wzmocnienie ponadgranicznych przepływów dla wspólnego rozwoju i planowania regionalnego*, nr umowy 100100575, organizator Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, w okresie 1. 04. 2012 do 31. 12. 2012 r. [zał. 5.1];
- projektu międzynarodowego pt. *Międzynarodowa współpraca w zakresie szkoleń i rozwoju zawodowego w administracji publicznej i samorządu terytorialnego pomiędzy Tarnopolskim Narodowym Uniwersytetem Ekonomicznym (m. Tarnopol – Ukraina) a Uniwersytetem Ekonomicznym we Wrocławiu*, nr UA-PL 0010-15.7 w ramach podpisanej umowy z 14.12.2010 r. – od 2011 r. [zał. 5.2].

W ostatnich latach rozwijałem też **współpracę naukową z ośrodkami zagranicznymi**, przede wszystkim z ośrodkami ze Stanów Zjednoczonych, Wielkiej Brytanii i Ukrainy. I tak:

- w listopadzie 2011 roku odbyłem studyjną wizytę w University of Cambridge, St Edmund's College (cel: konsultacje z prof. J. Loughlin'em w sprawie przygotowywanej przeze mnie książki *Sustainable development within the policy of the British New Labour Party*) [zał. 5.3];
- w marcu 2012 roku odbyłem staż naukowy (*visiting scholar*) w University of Cambridge, Department of Politics and International Studies (cel: podniesienie kompetencji naukowych i dydaktycznych w ramach projektu współfinansowanego przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego *Kuźnia Kadr 2* w Uniwersytecie Ekonomicznym we Wrocławiu - nr projektu: Pokl. 04.01.01-00-057/09) [zał. 5.4].
- we wrześniu 2012 roku odbyłem dwa staże zagraniczne w USA: **pierwszy** w University of California, Berkeley, Department of Political Science (cel: spotkanie i konsultacje z dr Alison E.Post – wymiana doświadczeń w obszarze zagadnień związanych z ochroną środowiska i rozwojem zrównoważonym); **drugi** - w University of California, Berkeley, School of Law (cel: podniesienie kompetencji naukowych i dydaktycznych w ramach projektu współfinansowanego przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, *Kuźnia Kadr 2* w Uniwersytecie Ekonomicznym we Wrocławiu - nr projektu: Pokl. 04.01.01-00-057/09) [zał. 5.5];
- od 2007 roku do chwili obecnej współpracuję z Tarnopolskim Narodowym Uniwersytetem Ekonomicznym (Ukraina) w ramach podpisanej umowy o współpracy z Uniwersytetem Ekonomicznym we Wrocławiu (ponad 20 wyjazdów – konferencje, seminaria wykłady otwarte).
- Brałem udział w Europejskim Interdyscyplinarnym Forum naukowym organizowanym przez Romeris University na Litwie (18-19 czerwiec 2015) [zał. 5.6].
- Jestem też ekspertem w *Centre of Sociological Research* z zakresu socjologii religii [zał. 5.7]

6. DOŚWIADCZENIE DYDAKTYCZNE W ŚRODOWISKU AKADEMICKIM

Prowadzę zajęcia dydaktyczne zgodnie z moimi kompetencjami naukowymi i dotyczą one: polityki społecznej, aksjologicznych podstaw rozwoju zrównoważonego, filozofii, socjologii, etyki środowiskowej, ekologii społecznej oraz logiki.

Prowadzę także seminarium dyplomowe i magisterskie dla studentów I i II stopnia na kierunku ekonomia, zarządzanie i turystyka. Dotychczas wypromowałem 25 osób. Byłem też recenzentem 20 prac magisterskich i licencjackich.

Od roku 2011 prowadzę wykłady otwarte w języku angielskim w Tarnopolskim Narodowym Uniwersytecie Ekonomicznym (Ukraina). Dotychczas wygłosiłem siedem takich wykładów o tematyce w pełni zgodnej z moimi zainteresowaniami naukowymi [zał. 6.1]:

- w 2011 r. 2 wykłady nt.:
  - *Axiological Aspects of Balanced Development*,
  - *Sustainable Development – historical origin of the idea*;
- w 2012 r. 2 wykłady nt.:
  - *Concepts and Dimensions of Environmental Ethics*,
  - *Sustainable Development as a Principle of Civilizational Progress*;
- w 2013 r. 1 wykład nt.:
  - *Devolution Reforms in the United Kingdom* oraz
- w 2015 r. 2 wykłady nt.:
  - *Democracy and Sustainable Development*,
  - *Amartya Sen's Concept of Development as Freedom*.

W latach 2013 – 2014 prowadziłem też wykłady w „Szkole letniej – Ukraina” Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu [zał. 6.2]:

- w 2013 r. wygłosiłem wykłady nt.:
  - *Human Rights and their constraints*,
  - *Human Rights and Sustainable Development in Sub-Saharan Africa*,
- w 2014 r. wygłosiłem wykłady nt.:
  - *Philosophical Implications of Contemporary Democracy*,
  - *Deliberative Democracy and its Critics*.

Ukończyłem następujące kursy oraz szkolenia, mające na celu podniesienie kompetencji dydaktycznych [zał. 6.3]:

- kurs nt.: *Tworzenie i prowadzenie kursów on-line* realizowane w ramach projektu „Kuźnia Kadr IV” współfinansowanego w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Numer Projektu POKL.04.01.01-00-311/10 – październik 2011 r.;
- szkolenie nt.: *Nowoczesne metody negocjacji oraz techniki radzenia sobie ze stresem w procesie zarządzania przedsiębiorstwem*, realizowane w ramach projektu „Kuźnia Kadr 6” współfinansowanego w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Numer Projektu POKL.04.01.01-000201/11 – kwiecień-maj 2015 r.;
- szkolenie nt.: *Cross Cultural Training*, organizowane przez the University of Cooperative Education, Bautzen i Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu – 21 maja 2015 r.;

- szkolenie w ramach *European Computer Driving Licence*, (ECDL) organizowane przez Centrum Wspierania Biznesu EurOpA Sp.z o.o. ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego – wrzesień 2015 r.

7. DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZACYJNA

- Jestem m.in.:
  - od 2010 roku członkiem Uczelnianej Komisji d/s Przeprowadzania Egzaminów Doktorskich (przedmiot filozofia) [zał. 7.1];
  - od 2014 roku członkiem Towarzystwa Naukowego Jakość i Środowisko w Jeleniej Górze [zał. 7.2];
  - od 2010 roku członkiem ukraińskiej Pozarządowej Organizacji „Partnerstwo”, która współpracuje z Narodowym Ekonomicznym Uniwersytetem w Tarnopolu (Ukraina) [zał. 7.3].

Byłem także:

- w latach 2003 – 2004 członkiem Towarzystwa Metafizycznego im. A. N. Whiteheada w Katowicach;
- w latach 2009 – 2012 opiekunem Studenckiego Filozoficznego Koła Naukowego.
- Byłem też współorganizatorem i członkiem rad programowych:
  - Sympozjum Naukowe pt. „*Kultura jako problem filozofii*”. Jubileusz 70-lecia Profesora Jana Kurowickiego, 12 – 13 października 2013 Karpacz, organizator: Katedra Zarządzania Jakością i Środowiskiem Wydziału Ekonomii, Zarządzania i Turystyki Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu;
  - oraz członkiem rady programowej dwóch międzynarodowych konferencji naukowych:
    - Науково-практичного конференция з міжнародною участю nt.: *Технології муніципального менеджменту в діяльності органів місцевого самоврядування*, **organizator**: Міністерство Освіти і Науки України, Тернопільський Національний Економічний Університет, Національне агентство України з питань державної служби, Управління державної служби Голодержслужби України в Автономній Республіці Крим та м. Севастополі, Вроцлавський економічний університет Польща, Державний фонд сприяння місцевому самоврядуванню в Україні, Форос Автономна Республіка Крим, Україне 20-21.04.2012 року [zał. 7.4.];

- XII Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених nt.: *Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна візія та виклики глобалізації*, Тернопіль, Україне, organizer: Міністерство Освіти і Науки України, Тернопільський національний економічний університет, Рада Молодих Вчених, Вроцлавський економічний університет Польща, Білоруський Державний Економічний Університет, Кошицький Технологічний Університет, Науково-Навчальний Комплекс „Економосвіта” 26-27.03.2015 року [zał. 7.5].

Byłem też recenzentem 17 artykułów naukowych w j. polskim (10) oraz anglojęzycznych rozdziałów monografii i artykułów w czasopiśmie zagranicznych (7). Byłem współrecenzentem anglojęzycznej książki [zał. 7.6].

8. NAGRODY, WYRÓŻNIENIA I UZNANIA

Po uzyskaniu stopnia doktora otrzymałem następujące nagrody, wyróżnienia oraz uznania za działalność naukową, jak i zaangażowanie poza środowiskiem naukowym:

- studencką nagrodę „De Beściak” w kategorii „Filozof” otrzymana na Wydziale Ekonomii, Zarządzania i Turystyki w Jeleniej Górze Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu – 2006 r.;
- nagrodę zespołową II stopnia Rektora Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza za osiągnięcia w pracy naukowej, Poznań - 16 września 2008 r. [zał. 8.1];
- nagrody indywidualne stopnia pierwszego Rektora Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu za pracę naukowo badawczą w latach 2009 i 2010 [zał. 8.2];
- wyróżnienie za zaangażowanie w projekt organizowany przez rwandyjską Fundację „Friends of Handicap” w Nyagatare (Rwanda) na rzecz wyrównywania szans rozwojowych dla dzieci (*equal chances for children*) – lipiec 2013 r. [zał. 8.3];
- wyróżnienie norweskiej Fundacji „Christian Foundation Safety Shelter” z maja 2015 r. za monografię pt. *Bóg za kratami. Religijność skazanych w perspektywie pracy penitencjarnej*. Instytut Wydawniczy „Agape” (Warszawa 2008) [zał. 8.4];
- podziękowanie w imieniu Zarządu Chrześcijańskiego Stowarzyszenia Profilaktyki Społecznej w Jeleniej Górze za merytoryczną opiekę nad studentką *Izabelą Korzan*, odbywającą praktykę studencką w dniach 16-28.02.2015 r. w wymiarze 40 godz. w punkcie konsultacyjnym ChSPS dla osób uzależnionych i ich rodzin w Jeleniej Górze [zał. 8.5];

- podziękowanie Towarzystwa Opieki nad Zwierzętami w Polsce, Oddział w Jeleniej Górze za prowadzenie działalności naukowej w zakresie etyki ochrony przyrody oraz organizowanie od 2007 r. spotkań ze studentami w jeleniogórskim schronisku i jeleniogórskim Oddziale Towarzystwa Opieki nad Zwierzętami w Polsce [zał. 8.6].

9. SPIS ZAŁĄCZNIKÓW

Załącznik 1.	Odpis dyplomu
Załącznik 2.	Autoreferat_PL
Załącznik 2A.	Autoreferat_ANG
Załącznik 3.	Wykaz publikacji i udziału w konferencjach_PL
Załącznik 3A.	Wykaz publikacji i udziału w konferencjach_ANG
Załącznik 4.	Zestawienie dorobku stanowiące największe osiągnięcie
Załącznik 5.	Osiągnięcia badawcze i współpraca z zagranicą
Załącznik 6.	Doświadczenia dydaktyczne w środowisku akademickim
Załącznik 7.	Działalność organizacyjna
Załącznik 8.	Nagrody, wyróżnienia i uznania
Załącznik 9.	Oświadczenia o współautorstwie
Załącznik 10.	Informacje kontaktowe

Adam Proch